

Επτανησιακή Σχολή

Σύνταξη: Σταλίνα Βουτσινά
Επιμέλεια: Δώρα Μαρκάτου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

A. ΒΙΒΛΙΑ – ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

Αγοροπούλου – Μπιρμπίλη Αφροδίτη, *Το έργο του Κερκυραίου αρχιτέκτονα Ι. Χρόνη*, Κέρκυρα 1983.

Αλεβίζου Ντενίζ – Χλόη, *Ο Παναγιώτης Δοξαράς, το Περί ζωγραφίας κατά το αγκοστ' και οι άλλες μεταφράσεις*, Θεσσαλονίκη 2005.

Αλεξοπούλου – Καλλιγιάννη Ιωάννα, *Η νεοελληνική ζωγραφική – γλυπτική – χαρακτηριστική (Σχέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής και ποίησης, 1830 – 1922)*, τ. Α' – Β', Αθήνα 1992.

Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Εκατόν πενήντα χρόνια 1837-1987, Λαμπράκη – Πλάκα Μαρίνα, Πανσελήνου Ναυσικά (κειμ.), Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, Αθήνα 1990.

Ασπώτη Μαρία, *Το ανάκτορο των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου – Η βασιλική έπαυλη Mon Repos*, Κέρκυρα 1964.

Αχειμάστου-Ποταμιάνου Μυρτάλη, *Εικόνες της Ζακύνθου, Προλεγόμενα ιστορικά του Ακαδημαϊκού Μανόλη Χατζηδάκι*, Ιερά Μητρόπολις Ζακύνθου και Στροφοάδων, Αθήνα 1997.

Bettini S., *Il pittore Panajoti Doxara fondatore della pittura greca moderna*, Βενετία 1942.

Binion Alice, *La galleria scomparsa del maresciallo von der Schulenburg*, Milano 1990.

Βροκίνης Λαυρέντιος, *Βιογραφικά σχέδια των εν γράμμασιν, ωραίαις τέχναις και άλλοις κλάδοις του κοινωνικού βίου δαιλαμψάντων Κερκυραίων από των μέσων της παρελθούσης εκατονταετηρίδος μέχρις αρχών της ενεστώσης*, Κέρκυρα 1877.

Γαραντούδης Ευριπίδης, *Οι Επτανήσιοι και ο Σολωμός. όψεις μιας σύνθετης σχέσης (1820-1950)*, Αθήνα 2001.

Γαλερίδης Ιωάννης, *Μυθολογικές παραστάσεις στους Νεοέλληνες ζωγράφους του 19^{ου} και αρχών του 20^{ου} αιώνα*, διδ. διατριβή(δκτλ), Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1990

Γιοφύλλης Φώτος, *Η ζωγραφική στην Κέρκυρα, 1550 – 1958*, Κέρκυρα 1958.

-----, *Ιστορία της νεοελληνικής τέχνης*, τ. I-II, Αθήνα 1962-1963.

Γρηγοράκης Νίκος, *Λυκούργος Κογεβίνας*, Αθήνα 1985.

-----, *Ελληνική χαρακτηριστική*, Αθήνα 1985.

-----, *Μάρκος Ζαβιτζιάνος*, Αθήνα 1987.

-----, *Λυκούργος Κογεβίνας, Το Άγιον Όρος. Δώδεκα χαλκογραφίες*, Αθήνα 2000.

-----, *Λυκούργος Κογεβίνας, Καράβια του Αγώνος. Δώδεκα χαλκογραφίες*, Αθήνα 2000.

Δημακόπουλος Ιορδάνης, *Ο George Whitmore στην Κέρκυρα. Το ανάκτορο των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου και το μνημείο Maitland*, Αθήνα 1994.

Διδάσκοντας την τέχνη: η ιστορία της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών μέσα από το έργο των δασκάλων της 1840-1974, επιμ. Ν. Δασκαλοθανάσης, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, Αθήνα 2004.

Dryander S., *Die ionische Renaissance*, Merian 11/ XVIII, 1965.

Επτάνησος. Αφιέρωμα στα εκατόχρονα της Ενώσεως (1864-1964), εισαγ. – επιμ. Σπ. Μυλωνάς, Αθήνα 1964.

Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών, Πρακτικά Β' Συνεδρίου «Επτανησιακού Πολιτισμού» (Λευκάδα : 3-8 Σεπτεμβρίου 1984), «Πολιτισμικές επαφές στα Επτάνησα και αναμεταδόσεις στον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο, 16^{ος}-20^{ος} αι.», Αθήνα 1991.

Ζήβας Διονύσης, *Η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου, από τον ΙΣΤ' μέχρι τον ΙΘ' αιώνα*, Αθήνα 1970.

Η Συλλογή Προσωπογραφιών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Παυλόπουλος Δημήτρης, Γιαννακοπούλου Τζούντυ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2009.

Ιωάννου Ανδρέας, *Γεράσιμος Πλακωτός ή Πιττόρος*, Αθήνα 1970.

-----, *Η πραγματεία του Παναγιώτη Δοζαρά «Περί ζωγραφίας» και η κριτική της τοποθέτηση*, Αθήνα 1971.

-----, *Οι πίνακες των Προφητών της Φανερωμένης και ο πιθανός ζωγράφος τους*, Αθήνα 1971.

-----, *Η ελληνική ζωγραφική, 19^{ος} αιώνας*, Αθήνα 1974.

Καλλιγιάς Μαρίνος, *Έλληνες ζωγράφοι την Εθνική Πινακοθήκη (μια επιλογή)*, Αθήνα – Γιάννενα 1984.

-----, *Τεχνοκριτικά, 1937-1982*, (συλλογή κειμένων), Αθήνα 2003.

Καλογερόπουλος Νικόλαος, *Μεταβυζαντινή και Νεοελληνική τέχνη*, Αθήνα 1926.

Καρκαζής Μίλτος – Λυκογιάννης Διονύσιος, *Μελέτες Ζακυνθινής Τέχνης*, Αθήνα 2002.

-----, *Η «επτανησιακή σχολή» ζωγραφικής: αναθεώρηση*, Δημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Ιστορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα 2005.

Κατραμής Νικόλαος, *Φιλολογικά ανάλεκτα Ζακύνθου*, Ζάκυνθος 1880.

Κολοκοτρώνης Γιάννης, *Η νεκρή φύση στη νεοελληνική τέχνη από τον 19^ο αιώνα ως τις μέρες μας*, Θεσσαλονίκη 1992.

Κόκκινος Διονύσιος, *Η νεοελληνική τέχνη – ο ελληνικός κόσμος, οι ζωγράφοι του και οι γλύπτες του*, τ. α', Αθήνα 1948.

Κονόμος Ντίνος, *Ναοί και Μονές στη Ζάκυνθο*, Αθήνα 1964.

-----, *Η χριστιανική τέχνη στην Κεφαλονιά*, Αθήνα 1966.

-----, *Το μουσείο Ζακύνθου*, Αθήνα 1967.

-----, *Ο Νικόλαος Καντούνης και άλλοι Ζακυνθινοί Φιλικοί: Ανέκδοτα κείμενα – Οι πρώτοι μήνες του Εικοσιένα στη Ζάκυνθο – Άγνωστα έργα τέχνης από τη συλλογή Κολαϊτή*, Αθήνα 1973.

-----, *Νικόλαος Κουτούζης: Μυθιστορηματική βιογραφία*, Αθήνα 1974.

-----, *Ζάκυνθος πεντακόσια χρόνια (1478-1978)*, τ. I-VI, Αθήνα 1984-1992.

Κουνάδη – Παπαδάτου Μπούλα, *Τα γλυπτά του Δραπάνου στην Κεφαλονιά*, Αθήνα 1985.

Κούρια Αφροδίτη, *Το παιδί στη Νεοελληνική Τέχνη (1833-1922)*, Αθήνα – Γιάννενα 1985.

Κουρκουμέλης Νίκος, *Η εκπαίδευση στην Κέρκυρα κατά τη διάρκεια της Βρετανικής Προστασίας (1816-1864)*, Αθήνα 2002.

Κουτσουρής Αναστάσιος, *Η εξελικτική πορεία της επτανησιακής ζωγραφικής*, Δημοσίευτη διδ. Διατριβή, Τμήμα Θεολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006.

Κωτίδης Αντώνης, *Ζωγραφική 19^{ου} αιώνα*, Εκδοτική Αθηνών, σειρά «Ελληνική Τέχνη», Αθήνα 1995.

Λαδάς Γεώργιος, *Ο Ζακυνθινός ζωγράφος Νικόλαος Κουτούζης ως ιερέυς και εκκλησιαστικός υμνογράφος (1746-1819)*, Αθήνα 1958.

- Λάμπρος Σπυρίδων, *Παναγιώτου Δοξαρά Ιππέως Πελοποννησίου, Ζωγράφου. Περί Ζωγραφίας χειρόγραφον του ακαστ'*, Αθήνα 1871.
- Λούντζης Ερμάννος, *Επτάνησος Πολιτεία*, Αβιγαΐλ Λούντζη – Νικοκάβουρα (μφρ.), (πρώτη έκδοση, Βενετία 1860), Κέρκυρα 1968.
- Λούντζης Νίκιας, *Φανερωμένης της Ζακύνθου Προφήτες και Ζωγράφοι*, εκδόσεις «Περίπλους», Αθήνα 1999.
- Lydakis Stelios, *Geschichte der griechischen Malerei des 19. Jahrhunderts*, Muenchen 1972.
- , *Η ιστορία της νεοελληνικής ζωγραφικής (16^{ος}-20^{ος} αιώνας)*, εκδόσεις «Μέλισσα», Αθήνα 1976.
- , *Η νεοελληνική γλυπτική ιστορία-τυπολογία-λεξικό γλυπτών*, εκδοτικός οίκος «Μέλισσα», Αθήνα 1981
- Λυκίσσας Μιχαήλ, *Η ιστορία της Ιονίου Ακαδημίας*, Αθήνα 1993.
- Μαζαράκης Άνθιμος, *Βιογραφία των ενδόξων ανδρών της νήσου Κεφαλληνίας*, Βενετία 1843.
- Μαρκαντωνάτου Υβόννη-Λάμπρος Γ. Σιμάτος, *Αρχιτεκτονική Κατοικιών στην Κεφαλονιά. Από τον 16^ο μέχρι τον 21^ο Αιώνα/ Architecture in Cephalonia From the 16th to the 21st Century*, Αθήνα 2008.
- Μαυρογιάννης Γεράσιμος, *Ιστορία των Ιονίων Νήσων αρχομένη τω 1797 και λήγουσα το 1815: Μετά προεισαγωγής εν η εκτίθενται τα προηγούμενα τεύχη αυτών, τ. Α' – Β'*, Αθήνα 1889.
- Μαυρομαμάτης Εμμανουήλ, *Μορφοπλαστικές και τεχνικές αναζητήσεις της ελληνικής χαρακτηριστικής (1892-1982)*, Ρόδος 1983.
- Μελετόπουλος Ιωάννης, *Γεράσιμος Πιτσαμάνος: Ένας σοφός επιστήμων τεχνικός και ζωγράφος μνημείων και ανθρώπων την εποχή της δουλείας 1787 – 1825*, Αθήνα 1977.
- Μερτύρη Αντωνία, *Η καλλιτεχνική εκπαίδευση των νέων στην Ελλάδα (1836-1945)*, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε., Αθήνα 2000.
- Μισιρλή Νέλλη, *Ελληνική ζωγραφική, 18^{ος} – 19^{ος} αιώνας*, Αθήνα 1993.
- , Λυδάκης Στέλιος, *Θησαυροί της Νεοελληνικής Τέχνης. Η συλλογή Γιάννη Περδίου*, Αθήνα 1998.
- Μπαρούτας Κώστας, *Η Εικαστική Ζωή και η Αισθητική Παιδεία στην Αθήνα του 19^{ου} αιώνα*, Αθήνα 1990.
- Μπόλης Ιωάννης, *Οι καλλιτεχνικές εκθέσεις. Οι καλλιτέχνες και το κοινό τους στην Αθήνα του 19^{ου} αιώνα*, αδημ. Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2000.
- Μυκονιάτης Ηλίας, *Το Εικοσιένα στη ζωγραφική. Συμβολή στη μελέτη της ζωγραφικής του Αγώνα*, διδ. διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1979.
- Μυλωνά Ζωή, *Μουσείο Ζακύνθου*, Αθήνα 1998.
- Παπανικολάου Μιλτιάδης, *Η ελληνική ηθογραφική ζωγραφική του 19^{ου} αιώνα*, διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη 1978.
- Παπαστάμος Δημήτρης, *Νεοελληνική Ζωγραφική*, Αθήνα 1981.
- Παυλόπουλος Δημήτρης, *Ζητήματα νεοελληνικής γλυπτικής*, Αθήνα 1998.
- , *Χαρακτική – Γραφικές Τέχνες: Ιστορία, Τεχνικές, Μέθοδοι*, Αθήνα 2004.
- Periccuoli – Borzesi S., *Guida storica delle isole ionie*, Κέρκυρα 1835.
- Περίπλους* (εκδ.), *Νικολάου Κουτούζη, Βωμολοχικές σάτιρες ιερέων*, Αθήνα 1996.
- Ρηγόπουλος Γιάννης, *Εικόνες της Ζακύνθου*, τ. Γ', Αθήνα 2006.
- Ροντογιάννης Πάνος, *Η χριστιανική τέχνη στη Λευκάδα*, Αθήνα 1974.
- Πελεκάσης Δημήτρης, *Η τεχνοκριτική μελέτη του έργου του ζωγράφου Ιω. Κοράη*, Αθήνα 1934.

- Προκοπίου Άγγελος, *Νεοελληνική τέχνη. Βιβλίο Πρώτο, Εφτανησιώτικος Νατουραλισμός*, Αθήνα 1936.
- , *La peinture religieuse dans les iles ioniennes pendant le XVIII siècle*, Athenes 1939.
- Σαλβάνος Γεράσιμος – Σαλβάνου Βάσω, *Η Ιόνιος Ακαδημία. Ο ιδρυτής αυτής κόμης Γύλφορδ. Οι καθηγηταί και οι σπουδασταί αυτής*, Αθήνα 1949.
- Σέρρας Διονύσης, *Ντίνος Κονόμος – Η μορφή του, το έργο του. Κείμενα για την πενηντάχρονη προσφορά του*, Αθήνα 1968.
- Σισιλιάνος Δημήτριος, *Έλληνες αγιογράφοι μετά την Άλωσιν*, Αθήνα 1935.
- Σκορδούλης Κώστας, *Η διαμόρφωση της αστικής ιδεολογίας στα Επτάνησα*, Ζάκυνθος 1986.
- Σπητέρης Τώνης, *Τρεις αιώνες νεοελληνικής τέχνης, 1660 – 1967*, τ. Α΄, Β΄, Γ΄, Αθήνα 1979.
- Το Ιόνιο Κράτος, 1815-1864*, επιμ. Π. Μοσχονά, Κέντρο Μελετών Ιονίου, Αθήνα 1997.
- Τριανταφυλλόπουλος Δ. Δημήτρης, «Πρόοδος» και «συντήρηση» στο πεδίο της εκκλησιαστικής και θρησκευτικής ζωγραφικής. *Η περίπτωση του 18^{ου} αιώνα*, Αθήνα 1993.
- Τσιτσέλης Ηλίας, *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα: συμβολαί εις την ιστορίαν και λαογραφίαν της νήσου Κεφαλληνίας εις τόμους τρεις*, τ. 1, Αθήνα 1904.
- Τυπάλδος – Ιακωβάτος Γεώργιος, *Ιστορία της Ιόνιας Ακαδημίας*, (εκδ. – εισαγ. – σχολ. Σ. Ασδραχάς), Αθήνα 1982.
- Φωκάς-Κοσμετάτος Κοσμέτος, *Κεφαλληνιακά Αρχιτεκτονικά*, (α΄ έκδοση 1962), Ίδρυμα Φωκά – Κοσμετάτου, Αργοστόλι 1998.
- Χαραλαμπίδης Αλκιβιάδης, *Η ελληνική προσωπογραφία του 19^{ου} αιώνα*, διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη 1976.
- , *Συμβολή στη μελέτη της εφτανησιώτικης ζωγραφικής του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα*, Ιωάννινα 1978.
- Χατζηδάκης Μανώλης, *Έλληνες Ζωγράφοι μετά την Άλωση*, Αθήνα 1987.
- Χρήστου Αθανάσιος, *Η γλυπτική στα Ιόνια Νησιά (19^{ος} αιώνας)*, Κέρκυρα 2001.
- Χρήστου Χρύσανθος, *Η Ελληνική Ζωγραφική, 1832-1922*, Αθήνα 1981.
- , Κουμβακάλη – Αναστασιάδη Μυρτώ, *Νεοελληνική γλυπτική 1800-1940*, Έκδοση της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 1982.
- , *Προσωπογραφίες από τη συλλογή του Πανεπιστημίου Αθηνών*, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1987.
- , *Νεοελληνική χαρακτική*, (Ιονική Τράπεζα), Αθήνα 1989.
- , *Η Εθνική Πινακοθήκη – Ελληνική Ζωγραφική 19^{ος} – 20^{ος} αιώνας*, Αθήνα 1992.
- , *Νεοελληνική χαρακτική*, Σειρά: *Ελληνική Τέχνη*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1994.
- , Κατσανάκη Μαρία (κειμ.), *Έργα τέχνης από τη συλλογή της Βουλής των Ελλήνων*, Αθήνα 2003².

B. ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

- A. Γιαλλινάς (1857-1939)*, Εθνική Πινακοθήκη – Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, Αθήνα 1974.
- Αρχοντικό Ρώμα: ενδεικτικός κατάλογος εκθεμάτων*, επιμ. Μίλτος Καρκαζής, Ζάκυνθος 2007.
- Αφιέρωμα στον Νικόλαο Ξυδιά – Τυπάλδο*, επιμ. Μάνος Στεφανίδης, κατ. έκθεσης, Ιούλιος – Αύγουστος 1996, Αργοστόλι 1996.

Εκθεση καλλιτεχνικών και ιστορικών συλλογών, Αναγνωστική Εταιρεία Κερκύρας, Κέρκυρα 1983.

Ελληνική Τοπιογραφία, 19^{ος} – 20^{ος} αιώνας, επιμ. Μαρίνα Λαμπράκη – Πλάκα, Αγγέλα Ταμβάκη, ΕΠΜΑΣ, Αθήνα, Φεβρουάριος – Απρίλιος 1998.

Επτανήσιοι καλλιτέχνες του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Από τις συλλογές Ευριπίδη Κουτλίδη και Εθνικής Πινακοθήκης, επιμ. Μάνος Στεφανίδης, Εθνική Πινακοθήκη, Παράρτημα Κέρκυρας, Κέρκυρα, Ιούνιος – Οκτώβριος 1993.

Η ελληνική υδατογραφία του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, επιμ. Νέλλη Μισιρλή, Λίνα Τσίκουτα, Εθνική Πινακοθήκη, Παράρτημα Σπάρτης, 1996.

Θησαυροί της νεοελληνικής τέχνης. Η συλλογή Γιάννη Περδίου, επιμ. Νέλλη Μισιρλή, Στέλιος Λυδάκης, Αθήνα 2002.

Ιωάννης Χρόνης, κατάλογος έκθεσης, κειμ. Α. Αγοροπούλου – Μπιρμπίλη, Κέρκυρα 1997.

Κέρκυρα: Ιστορία, αστική ζωή και αρχιτεκτονική 14^{ος}-19^{ος} αιώνας, Κέρκυρα 1994

Κερκυραίοι ζωγράφοι του 19^{ου} αιώνα, επιμ. Θάνος Χρήστου, Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας, Κέρκυρα 1991.

Κερκυραίοι χαρακτές 19^{ος} – 20^{ος} αιώνας, Η συλλογή χαρακτηριστικών της Πινακοθήκης, επιμ. Θάνος Χρήστου, Κέρκυρα 2001.

Κεφαλλήνες Ζωγράφοι και Γλύπτες 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, κατάλογος έκθεσης, Αργοστόλι 1994.

Νίκος Γρηγοράκης, Μάρκος Ζαβιτζιάνος(1884-1923) Χαρακτική(1912-1923), Αθήνα 1987.

Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ / Μέτσοβο. Ζωγραφική, χαρακτική, γλυπτική, επιμ. Ο.

Μεντζαφού – Πολύζου, Λ. Τσίκουτα, Ε. Οράτη, Κ. Σταθοπούλου, Αθήνα 2008.

Risorgimento Greco e filellenismo italiano : lotte, cultura, arte, a cura di Caterina Spetsieri – Beschi ed Enrica Lucarelli, Mostra promossa dall' Ambasciata di Grecia e dall' Associazione per lo sviluppo delle relazioni fra Italia e Grecia, Roma, Palazzo Venezia, 25 marzo – 25 aprile 1986.

Φώτα και Σκιές. Πανόραμα ελληνικής χαρακτικής από τις Συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης, του Ιδρύματος Πιερίδη Κυπρίων Καλλιτεχνών και Συλλεκτών, επιμ. Μαριλένα Κασιμάτη, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα Ιούνιος – Σεπτέμβριος 2003.

Γ. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΡΘΡΑ - ΑΝΑΤΥΠΑ

Αλεβίζου Ντενίζ – Χλόη, «Ένα νέο στοιχείο για τη σχέση του Νικόλαου Δοξαρά με το γραπτό έργο του πατέρα του Παναγιώτη Δοξαρά», *Μνήμων*, τ. 25, 2003, σελ. 209-215.

-----, «Το γραπτό έργο του Παναγιώτη Δοξαρά και η ιστοριογραφία της τέχνης της Δύσης», *Ζ' Πανιώνιο Συνέδριο(Λευκάδα, 26-30 Μαΐου 2002) Πρακτικά*, τόμος Α' Πρώτο Τμήμα *Ζητήματα Πολιτισμικής Ιστορίας*, Αθήνα 2004, σ. 211-225.

-----, «Νικόλαος Δοξαράς: Νεανική περίοδος και 'μαθητεία'», *Επετηρίς Λευκαδικών Μελετών **

-----, «Περί της εισαγωγής έργων δυτικών αντιλήψεων σε ορθόδοξους συναδελφικούς ναούς στα Επτάνησα κατά τον 18^ο αιώνα», *Πρακτικά Η' Διεθνούς Πανιωνίου Συνεδρίου*, Κύθηρα 21-25 Μαΐου 2006, τ. IVα, «Επτανησιακός Πολιτισμός» (Μέρος Α'), Κύθηρα 2009, σελ. 44-57.

Antonia d' Aniello, "La chiesa della SS. Trinita e I teller di Spiridione Romas", in: *Le Iconostasi di Livorno patrimonio iconografico post-bizantino*, a cura di Gaetano Passarelli, Pacinieditore-Comune di Livorno, Pisa 2001, s. 39-46.

Augliera Chiara, «Panaghiotis Doxaras artista di frontier nel settecento eptanesio tra

la “divota maniera” greca e le “ricche minere” veneziane», *Studi Veneziani*, vol. 44, Pisa - Roma 2002.

Βασιλάτος Νίκος, «Η προσωπογραφία του Μαρίνου Βέγια, έργο του Διονυσίου Βέγια», Πρακτικά *Η' Διεθνούς Πανιωνίου Συνεδρίου*, Κύθηρα 21-25 Μαΐου 2006, τ. IVα, «Επτανησιακός Πολιτισμός» (Μέρος Α'), Κύθηρα 2009, σελ. 83-89.

Binion Alice, “From Schulenburg’s Gallery and Records”, *The Burlington Magazine*, Vol. 112, No. 806 (May 1970), p. 297-303.

Γιοφύλλης Φώτος, «Η ζωγραφική στην Κέρκυρα», ανάτυπο από τα *Κερκυραϊκά Χρονικά* (1958), Κέρκυρα 1960.

Δουλγερίδης Μιχάλης, «Οι καινοτομίες των Επτανήσιων καλλιτεχνών κατά το 18ο και 19ο αιώνα», στον κατάλογο της έκθεσης *Επτανήσιοι καλλιτέχνες του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Από τις συλλογές Ευριπίδη Κουτλίδη και Εθνικής Πινακοθήκης*, επιμ. Μάνος Στεφανίδης, Εθνική Πινακοθήκη, Παράρτημα Κέρκυρας, Κέρκυρα, Ιούνιος – Οκτώβριος 1993.

Ζήβας Διονύσιος, «Η αρχιτεκτονική παράδοση του Ιονίου: Οι ρίζες, οι επιρροές και τα αποτελέσματα», *Το Ιόνιο. Περιβάλλον – Κοινωνία – Πολιτισμός*, Πρακτικά Συμποσίου, Αθήνα 15-17 Οκτωβρίου 1984, Κέντρο Μελετών Ιονίου, Αθήνα 1984, σελ. 83-94.

Ιωάννου Ανδρέας, «Ιερώνυμος Πλακωτός ή Πιττόρος: ένας λησμονημένος ζωγράφος της Ζακύνθου», Ανάτυπο από το περ. *Ορίζοντες*, Αθήνα 1970.

Ιωάννου Παναγιώτης, «Η κριτική υποδοχή της επτανησιακής σχολής ζωγραφικής από την ιταλική ιστοριογραφία: Η περίπτωση του Sergio Bettini», Πρακτικά *Η' Διεθνούς Πανιωνίου Συνεδρίου*, Κύθηρα 21-25 Μαΐου 2006, τ. IVα, «Επτανησιακός Πολιτισμός» (Μέρος Α'), Κύθηρα 2009, σελ. 298-313.

-----, “Arte veneta nelle isole ionie. Documenti e congetture”, *I Greci durante la venetocrazia: uomini, spazio, idee (XIII – XVIII sec.)*, Atti del convegno internazionale di studi, Venezia, 3-7 dicembre 2007, a cura di Chryssa Maltezu, Angeliki Tzavara, Despoina Vlasi, Venezia, Istituto Ellenico di Studi Bizantini e Postbizantini, Venezia 2009, p. 765-771.

-----, “Studenti greci alle Accademie di Belle Arti d’ Italia (XIX sec.)”, *L’ Adriatico* 2011, σ.

-----, «Ελληνοϊταλική», «βενετική», «νεοελληνική», «μεταβυζαντινή»...: Ορισμοί-ερμηνείες για την εικαστική παραγωγή στα Επτάνησα (17^{ος}-19^{ος} αι.),

Καζανάκη – Λάππα Μαρία, «Ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική – Η συμβολή των αρχαιακών πηγών στην ιστορία της τέχνης», στο *Venetiae quasi alterum Byzantium – Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου ελληνισμού – Αρχαιακά τεκμήρια*, Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, Αθήνα 1993.

Καλλιγιάς Μαρίνος, «Το ξεκίνημα της κοσμικής χαρακτικής στα Επτάνησα», *Κερκυραϊκά Χρονικά*, τόμος XXVI, Πρακτικά του *Δ' Πανιωνίου Συνεδρίου*, Κέρκυρα 1982, σελ. 386-408.

Κουτσογιάννης Θεοδωής, «Ο ρομαντικός κλασικιστής Γεράσιμος Πιτσαμάνος (1787-1825) : το καλλιτεχνικό και θεωρητικό έργο του», *Ο ελληνικός κόσμος ανάμεσα στην εποχή του Διαφωτισμού και στον εικοστό αιώνα*, Πρακτικά του Γ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών (ΕΕΝΣ), Βουκουρέστι 2-4 Ιουνίου 2006, τόμος Γ', επιμ. Κωνσταντίνος Α. Δημάδης, «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα 2007, σ. 599-623
Κουρκουμέλης Νίκος, «Η καλλιτεχνική εκπαίδευση στο Ιόνιο Κράτος», *Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας (Κέρκυρα 21-24 Μαΐου 1988): Το Ιόνιο Κράτος 1815-1864*, Αθήνα 1997.

Κουτσουρής Αναστάσιος, «Θεωρία και τεχνική στην επτανησιακή ζωγραφική του 18^{ου} αιώνα», Πρακτικά του Γ' Συνεδρίου *Ιστορίας της Τέχνης Η τέχνη του 20^{ου} αιώνα*.

- Ιστορία, θεωρία, εμπειρία* (Θεσσαλονίκη 2-4 Νοεμβρίου 2007), Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 317-325.
- Κυριακού Κατερίνα, «Συμβολή στη μελέτη του έργου του Παναγιώτη Δοξαρά 'Τέχνη Ζωγραφίας' στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας», *Θησαυρίσματα*, τ. 19, 1982, σελ. 212-223.
- Μαρίνος Παναγιώτης, «Πλακωτός Γερ. και Ν. Δοξαράς», περ. *Ελληνικά*, τ. 11 (1939), σελ. 293-298.
- Μαρκάτου Δώρα, «Το νεκροταφείο του Δραπάνου στο Αργοστόλι, τόπος τέχνης και ιστορίας», *Κεφαλληνιακά Χρονικά*, τ. 6 (1992-1994), «Αφιέρωμα στον καθηγητή Δημήτριο Σωτ. Λουκάτο», Αργοστόλι 1994, σελ. 511-549.
- Θεοδώρα Φ. Μαρκάτου, «Δικέφαλοι αετοί από την Κεφαλονιά. Πρώτη προσέγγιση στον γλυπτό διάκοσμο των εκκλησιαστικών μνημείων/ The double headed eagle in Cephalonia in the decorative carving in the ecclesiastical art», Γεώργιος Μοσχόπουλος(επιμ.), Μαρίνος Κοσμετάτος (φωτ.), *Κεφαλονιά, ένα Μεγάλο Μουσείο Εκκλησιαστική Τέχνη/Cephalonia Ecclesiastical Art* τόμος 3/Volume 3 *Σάμη-Πρόννοι/Sami-Pronnoi*, Αργοστόλι 1996, σ. 231-242.
- Δώρα Φ. Μαρκάτου, «Το έργο του Σπυρίδωνος Δε Βιάζη στο πεδίο της Ιστορίας της Τέχνης», Πρακτικά του Α' Συνεδρίου Ιστορίας της Τέχνης, *Η Ιστορία της Τέχνης στην Ελλάδα*, Κρήτη, 6-8 Οκτωβρίου 2000, Ηράκλειο 2003, σελ. 161-174.
- , «Οι εικαστικές τέχνες στα Επτάνησα την περίοδο της Επτανήσου Πολιτείας (1800-1807). Η αυτοπροσωπογραφία του Νικολάου Κουτούζη», στα Πρακτικά του Συνεδρίου *Επτάνησος Πολιτεία (1800-1807) 200 χρόνια από της ίδρυσή της (1800-2000)*, Αργοστόλι (28-31 Οκτωβρίου 2000), Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, Αργοστόλι 2003, σελ. 109-119.
- , «Η εικαστική δημιουργία στα Επτάνησα (18^{ος} – 19^{ος} αι.): Απόηχος της δυτικής και πρόδρομος της νεοελληνικής τέχνης», στα Πρακτικά του Ζ' Πανιωνίου Συνεδρίου, Λευκάδα (26-30 Μαΐου 2004), Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών, Αθήνα 2004, σελ. 227-238.
- , «Μοντέρνες αγιογραφίες: Προσπάθειες ανανέωσης της παράδοσης χωρίς συνέχεια», ανάπτυπο από τον 10^ο τόμο των *Κεφαλληνιακών Χρονικών*, Αργοστόλι 2005, σελ. 41-55.
- , «Οι αυτοπροσωπογραφίες του Νικολάου Κουτούζη και του Νικολάου Καντούνη», στο *Χρύσανθος Χρήστου Αφιέρωμα*, Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ. – Τομέας Ιστορίας της Τέχνης, 2006, σελ. 151-158.
- , «Εικαστικά έργα για τους ριζοσπάστες και την Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα», , Επιστημονικό Συνέδριο *Η Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα 1864-2004*, Πρακτικά, τόμος Β' *Ιδεολογία-Πολιτισμός*, Εταιρεία κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, Αθήνα 2006, σ. 487-510.
- , «Ο πίνακας του Χαράλαμπου Παχή 'Πρωτομαγιά στην Κέρκυρα'», *Λαογραφία-Εθνογραφία στα Επτάνησα. Γηγενή στοιχεία-Επιρροές-Αφομοιώσεις-Σύγχρονη Πραγματικότητα*, Πρακτικά Συνεδρίου Κεφαλονιά 27-29 Μαΐου 2005, Μνήμη Δημητρίου Σωτ. Λουκάτου, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, Αργοστόλι 2008, σ
- , «Τα αθηναϊκά «τοπία» του Νικολάου Ξυδιά», Πρακτικά *Η' Διεθνούς Πανιωνίου Συνεδρίου*, Κύθηρα 21-25 Μαΐου 2006, τ. IVα, «Επτανησιακός Πολιτισμός» (Μέρος Α'), Κύθηρα 2009, σελ. 515-531.
- Dora F. Markatou, "Depictions of the Athenian landscape in the last decades of the 19th century", *Μουσείο Μπενάκη* 5(2005), Αθήνα 2006, σ. 163-173.
- "Self-Portraits by Nineteenth-Century Greek Painters", Proceedings of the Eighth Biennial International Conference of Greek Studies Flinders University June

- 2009, *Greek Research in Australia*, editors Marietta Rossetto, Michael Tsianikas, George Couvalis, Maria Palaktoglou, Department of Languages-Modern Greek Flinders University, Adelaide 2011, σ. 354-368
- Μαυρομιχάλη Ευθυμία, «Στοιχεία λαϊκού πολιτισμού στον ζωγραφικό τύπο της Λιτανείας Η λιτανεία του Αγ. Χαραλάμπους του Γιαννάκη Κοράνη», *Λαογραφία-Εθνογραφία στα Επτάνησα*. Πρακτικά Συνεδρίου(27-29 Μαΐου 2005), Αργοστόλι 2008, σ. 739-748.
- Μελέντη Μαρία, «Προσθήκες στο λεξικό των Ελλήνων Ζωγράφων μετά την Άλωση (1450-1830). Ζωγράφοι εικόνων και ζωγραφική τέχνη στην Κέρκυρα, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα», *Περί Ιστορίας*3 (2001), σελ. 133-180.
- , «Παρατηρήσεις στη ζωγραφική παράδοση της Κέρκυρας τον 18^ο αιώνα: Η καλλιτεχνική «συνομιλία» των ζωγράφων της διασποράς», *Περί Ιστορίας* 4 (2003), σελ. 127-146.
- , «Ο Andrea Dona και η προσωπογραφία του 1769 στη Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας», Πρακτικά *Η' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, Κύθηρα 21-25 Μαΐου 2006, τ. IVβ, «Επτανησιακός Πολιτισμός» (Μέρος Β'), Κύθηρα 2009, σελ. 9-19.
- Μοσχόπουλος Γεώργιος Ν., «Μια επιστολή του ζωγράφου Γεωργίου Άβλιχου (1907)», *Κεφαλληνιακά Χρονικά*, τ. 8, «Αφιέρωμα στον Γεώργιο Γ. Αλισανδράτο», Αργοστόλι 1999, σελ. 415-420.
- Μυκονιάτης Ηλίας, «Το Αρκάδι του Χαραλάμπου Παχή. Πιθανά πρότυπα», *Ελληνικά*, τ. 28, 1975 (2), σελ. 401-408.
- , «Η καλλιτεχνική συμμετοχή της Ελλάδας στις διεθνείς εκθέσεις Λονδίνου 1851, 1862, και Παρισιού 1855», *Ελληνικά*, τ. 33, 1981, σελ. 140-162.
- , «Με αφορμή μια προσωπογραφία του Γεωργίου Μηνιάτη», *Ελληνικά*, τ. 38, 1987, σελ. 360-368.
- Προκοπίου Άγγελος, «Γραπτές εικονογραφικές και μορφολογικές μαρτυρίες για τις σχέσεις της δυτικής με την ιόνιο ζωγραφική στον ΙΗ' αιώνα», Πρακτικά *Τρίτου Πανιονίου Συνεδρίου*, 23-29 Σεπτεμβρίου 1965, τ. Β', Αθήνα 1969, σελ. 318-325.
- Ρηγόπουλος Ιωάννης, «Εργογραφία Ιερώνυμου (Γερόλυμου) Στρατή ή Πλακωτού ή Πιτ(τορου) (1670; - 26-2-1728). Έλεγχος πληροφοριών», *Επτανησιακά Φύλλα* ΙΗ', τχ. 3-4, Ζάκυνθος 1997.
- , «Φλαμανδικές επιδράσεις σε μεταβυζαντινά έργα της Λευκάδας», Πρακτικά Δ' Συνεδρίου Επτανησιακού Πολιτισμού, *Από την τοπική ιστορία της Λευκάδας, 15^{ος} – 19^{ος} αιώνας*, (Λευκάδα, 8-12 Σεπτεμβρίου 1993), *Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών*, Αθήνα 1996, σελ. 161-184.
- Σκαλτσά Ματούλα, «Α. Γιαλλινάς – A. Giallina – Giallina. Σημεία στη διεθνή του πορεία», Πρακτικά *Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, Αργοστόλι – Ληξούρι, 17 – 21 Μαΐου 1986, τ. 3, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Μελετών, Αργοστόλι 1991, σελ. 279-300.
- , «Ένας Έλληνας υδατογράφος στη συλλογή της βρετανικής Αυλής», περ. *Εντευκτήριο*, τ. 20 (1992).
- Σπετσιέρη – Beschi Κατερίνα, «Η «Δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια» και ο ζωγράφος Διονύσιος Τσόκος», περ. *Ζυγός*, αρ. 22-23, Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος 1976, σελ. 109 – 126.
- Σπητέρης Τώνης, «Οι πρώτοι Έλληνες γλύπτες και η εποχή τους», *Κερκυραϊκά Χρονικά*, τ. XXV, Κέρκυρα 1981, σελ. 172-178.
- Χαραλαμπίδης Αλκής, «Μια προσωπογραφία του ζωγράφου Γεωργίου Βαρούχα : «Ο Κ. Δ όσιος» στη Βιβλιοθήκη Κοζάνης», *Μακεδονικά* 13(1973), σ. 389-402.
- , «Η ζωγραφική στα Επτάνησα. 18^{ος} – 20^{ος} αιώνας», στο *Εθνική Πινακοθήκη 100 χρόνια. Τέσσερις αιώνες ελληνικής ζωγραφικής*, Αθήνα 1999, σελ. 51-61.

-----, «Επτάνησα: Στα δυτικά της νεότερης ελληνικής τέχνης», Πρακτικά Γ' Συμποσίου *Η Χριστιανική τέχνη στη Λευκάδα, 15^{ος} – 19^{ος} αιώνα*, Λευκάδα 8-9 Αυγούστου 1998, Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών, Αθήνα 2000, χ. σ.

-----, «Η τέχνη στα Επτάνησα. Δημιουργοί και Μελετητές», Πρακτικά Α' Συνεδρίου *Ιστορίας της Τέχνης, Η Ιστορία της Τέχνης στην Ελλάδα*, Κρήτη, 6-8 Οκτωβρίου 2000, Ηράκλειο 2003, σελ. 39-50.

Χαριάτη Κατερίνα, «Η τέχνη στα Εφτάνησα», ανάτυπο από το *Αφιέρωμα στα Εκατόχρονα της Ενώσεως (1864-1964)*, επιμέλεια Σπύρου Μυλωνά, Αθήνα 1964.

Χρήστου Αθανάσιος, «Επτανησιακή γλυπτική (19^{ος}), οι δημιουργοί μέχρι την Ένωση (1864)», Πρακτικά Συνεδρίου *Από την μεταβυζαντινή τέχνη στη σύγχρονη, 18^{ος} – 20^{ος} αιώνας*, Θεσσαλονίκη, 20-21 Νοεμβρίου 1997, Θεσσαλονίκη 1998.

-----, «Η ομαδική προσωπογραφία στη νεοελληνική τέχνη», Πρακτικά του Γ' Συνεδρίου *Ιστορίας της Τέχνης, Η τέχνη του 20^{ου} αιώνα. Ιστορία, Θεωρία, εμπειρία*, Θεσσαλονίκη 2-4 Νοεμβρίου 2007, Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 653-666

Δ. ΛΕΞΙΚΑ

Ζώης Λεωνίδας, *Λεξικόν Ιστορικών και Λαογραφικών Ζακύνθου*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1963.

Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών. Ζωγράφοι, γλύπτες, χαράκτες, 16^{ος}-20^{ος} αιώνας, επιμ. Ευγ. Ματθιόπουλος, τ. 1-4, Εκδοτικός Οίκος «Μέλισσα», Αθήνα 1997-2000.

Λυδάκης Στέλιος, *Λεξικό των Ελλήνων ζωγράφων και χαρακτών*, Εκδοτικός Οίκος «Μέλισσα», Αθήνα 1976.

Φοίβος Ι. Πιομπίνος, *Έλληνες αγιογράφοι μέχρι το 1821*, δεύτερη έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη, Ε.Λ.Ι.Α., Αθήνα 1984

Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια Κ. Ελευθερουδάκη, Αθήνα 1970. [λήμματα καλλιτεχνών].

Ε. ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Αβέρωφ Μικέτα, «Λυκούργος Κογεβίνας», περ. *Ζυγός*, Δεκ. 1959, αρ. 49, σελ. 28-32.

Αγγελάτος Δημήτρης, «Το γέλιο του Νικολάου Κουτούζη και η «Λυτρωτική» εμπειρία των ορίων», περ. *Περίπλους*, Άνοιξη – Καλοκαίρι 1988, τχ. 17-18, σελ. 40-48.

Αχειμάστου – Ποταμιάνου Μυρτάλη, «Παναγιώτης και Νικόλαος Δοξαράς», εφ. *Η Καθημερινή* [ένθετο *Επτά Ημέρες*, «Η Μεταβυζαντινή ζωγραφική στα νησιά του Ιονίου»], 22 Δεκεμβρίου 1996.

Αράπογλου Εβίτα, «Άγνωστες Αγιογραφίες Ξυδιά και Δούκα», περ. *Ζυγός*, αρ. 61, Σεπτ. – Οκτ. 1983, σελ. 56.

Βίτσος Διονύσης (επιμ.), «Ο σατιρικός Νικόλαος Κουτούζης (1742-1813)», περ. *Περίπλους*, Άνοιξη – Καλοκαίρι 1988, τχ. 17-18, σελ. 13-14.

Γιοφύλλης Φώτος, «Η γλυπτική στην Κέρκυρα Β'. Ο Παύλος Προσαλέντης και οι μαθητές του Δημ. Τριβώλης – Πιέρρης και Ιωάννης – Βαπτιστής Καλοσγούρος», εφ. *Φωνή της Κέρκυρας*, 9.11.1960.

Δε Βιάζης Σ., «Σπυρίδων Βεντούρας», *Εβδομάς*, 11(1884).

-----, «Νικόλαος Καντούνης», περ. *Παρνασσός*, τ. 14, (1891-92), σελ. 436-442.

-----, «Η γλυπτική εν Ελλάδι. Οι πρώτοι γλύπται. Η πρώτη Σχολή τν Ωραιοῶν Τεχνών», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Α' (Σεπτ. 1901), τχ. Ζ', σελ. 150-152.

-----, «Το πρώτον εν Ελλάδι Πανεπιστήμιον», περ. *Παναθήναια*, τ. Β' (Απρ. 1901-Σεπτ. 1901), 30 Σεπτεμβρίου 1901, σελ. 438-440.

-----, «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Α' (Μαρτ.

- 1902), τχ. ΙΓ', σελ. 3-6.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Απρ. 1902), τχ. ΙΔ', σελ. 30-32.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Μάιος 1902), τχ. ΙΕ', σελ. 49-51.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Ιουν. 1902), τχ. ΙΣΤ', σελ. 81-84.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Ιουλ. 1902), τχ. ΙΖ', σελ. 98-99.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Αυγ. 1902), τχ. ΙΗ', σελ. 125-126.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Σεπτ. 1902), τχ. ΙΘ', σελ. 142-143.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Οκτ. 1902), τχ. Κ', σελ. 172-174.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Νοεμ. 1902), τχ. ΚΑ', σελ. 185-187.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Δεκ. 1902), τχ. ΚΒ', σελ. 206-210.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Ιαν. 1903), τχ. ΚΓ', σελ. 234-237.
- , «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Φεβρ. 1903), τχ. ΚΔ', σελ. 258-261.
- , «Η καλλιτεχνία εν Ζακύνθω», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Δ' (Μαρτ. 1904), τχ. ΛΖ', σελ. 16.
- , «Έλληνες καλλιτέχνη: Γεώργιος Μηνιάτης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Ε' (Νοεμ. 1905), τχ. ΝΖ', σελ. 161-162.
- , «Λησμονηθείς Καλλιτέχνης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΣΤ' (Ιουν. – Ιουλ. 1906), τχ. ΞΔ' – ΞΕ', σελ. 66-67.
- , «Έλληνες καλλιτέχνη: Ιωάννης Καλοσγούρος», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Θ' (Νοεμ. 1909), τχ. 105, σελ. 168.
- , «Έλληνες καλλιτέχνη: Διονύσιος Καλλυβωκάς», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Θ' (Δεκ. 1909), τχ. 106, σελ. 186-187.
- , «Έλληνες καλλιτέχνη: Ιωάννης Χρόνης και Διονύσιος Βέγιας», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Θ' (Ιαν. 1910), τχ. 107, σελ. 211-212.
- , «Έλληνες καλλιτέχνη: Αντώνιος Ρίφιος», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΑ' (Φεβρ. 1912), τχ. 13, σελ. 234-235.
- , «Παύλος Προσαλέντης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΣΤ' (Ιουν. – Ιουλ. 1916), τχ. 184-185, σελ. 51-52.
- , «Παύλος Προσαλέντης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΣΤ' (Αυγ. 1916), τχ. 186, σελ. 74-75.
- , «Παύλος Προσαλέντης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΣΤ' (Σεπτ. 1916), τχ. 187, σελ. 90-91.
- , «Δισεύρετος σελίς περί Κουτούζη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΚΑ' (Ιουν. – Αυγ. 1921), τχ. 244-246, σελ. 22-23.

Σημ.: Το περιοδικό *Πινακοθήκη* έχει ψηφιοποιηθεί από το Πανεπιστήμιο Πατρών: <http://xantho.lis.upatras.gr/pleias/index.php/pinakothiki>

Γιοφύλλης Φώτος, «Νεοελληνες ζωγράφοι και γλύπτες: Παύλος Προσαλέντης», περ. *Νέα Εστία*, τ. 58, 1 Αυγ. 1955, σελ. 995-996.

Δεληγιάννης Δημήτρης, «Η πραγματεία του Παναγιώτη Δοξαρά *Περί Ζωγραφίας*

- (1726) – η *Ερμηνεία του Διονυσίου και η δυτική παράδοση*», *Διπλή Εικόνα*, τχ. 5, 1985, σελ. 41-55.
- Επτανησιακή Τέχνη* (αφιέρωμα), εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997. Ζώης Λεωνίδας, «Εκ του βίου ενός καλλιτέχνη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Ε' (Αυγ. 1905), τχ. ΝΔ', σελ. 108-109.
- , «Καλλιτεχνικός ναός εν Ζακύνθω», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΣΤ' (Σεπτ. 1906), τχ. ΞΖ', σελ. 119-120.
- , «Βιογραφιών συμπληρώσεις: Δοξαράς - Μόσχος», *Πινακοθήκη*, ετ. Η' (1908), τχ. 86, σελ. 39-40.
- , «Η γραφική εν Επτανήσω», *Παντογνώστης*, τ. 15, 1923, σελ. 230.
- , «Κουτούζης Νικόλαος», περ. *Ανάπλασις*, τχ. 12-13, 1923, σελ. 202-203.
- , «Σπυρίδων Δε Βιάζης», *Νέα Εστία*, ετ. Α', τχ. 5, 15 Ιουνίου 1927, σελ. 282-290.
- , «Η πατρίς του ζωγράφου Δοξαρά», *Νέα Εστία*, έκτακτον τεύχος Χριστουγέννων, 1931, σελ. 99.
- , «Πού μαθήτευσεν ο Παναγιώτης Δοξαράς», *Το Ξεκίνημα*, τ. Α', 1938, σελ. 11-12.
- Ζώρας Γεώργιος, «Η ιστορία και η κοινωνική και πνευματική κατάσταση εν Επτανήσω», *Ελληνική Δημιουργία*, τ. 12, 1953, σελ. 327-341.
- Καλλιγιάς Μαρίνος, «Μάρκος Ζαβιτζιάνος», περ. *Ζυγός*, Νοεμ. 1955, ετ. 1^ο, αρ. 1, σελ. 4, 18.
- Καλογερόπουλος Νικόλαος, «Δύο μέγιστοι βυζαντινοί ζωγράφοι: Π. Δοξαράς – Ν. Δαμασκηνός», *Αι Μούσαι*, τχ. 656, 1920, σελ. 1-2.
- Κονόμος Ντίνος, «Ανέκδοτες μακέτες του Νικόλα Δοξαρά», *Επτανησιακά Φύλλα*, τ. ΙΔ', τχ. 2, 1967, σελ. 76-82.
- , «Σπυρίδων Δε Βιάζης (1849-1927). Αναγραφή των έργων του», *Ερασιστής*, 1969, τ. Ζ', τχ. 40-41, σελ. 76.
- , «Δύο άγνωστοι πίνακες του Παναγιώτη Δοξαρά και η ανέκδοτη διαθήκη του», *Επτανησιακά Φύλλα*, τ. Ζ', 1970, σελ. 115-120.
- Λαμπρινού Μαρία, «Η ιστορική φυσιογνωμία της Λευκάδας», περ. *Αρχαιολογία και Τέχνες*, τχ. 103, Ιουν. 2007, σελ. 66-69.
- Λάμπρος Σπυρίδων, «Συμπληρωματικές ειδήσεις περί του ζωγράφου Παναγιώτου Δοξαρά», *Νέος Ελληνομήμων*, τ. Θ', 1912, σελ. 265-270.
- Λούντζης Νικόλαος, «Νικολού Κουτούζη έμμετρα (Ανέκδοτα ή περικομμένα)», περ. *Περίπλους*, Άνοιξη – Καλοκαίρι 1988, τχ. 17-18, σελ. 15-39.
- Λυκογιάννης Διονύσης, «Έργο του Παναγιώτη Δοξαρά στην Ι. Μ. Στροφάδων και Αγίου Διονυσίου», *Ερμής*, Ζάκυνθος, 16.11.2000.
- Μαρκάτου Φ. Δώρα, «Επτανησιακή ζωγραφική. Οι σημαντικότεροι ζωγράφοι του 19^{ου} αιώνα και η παρουσία τους στη νεοελληνική τέχνη», εφ. *Η Καθημερινή(Επτά Ημέρες)*, 23 φεβρουαρίου 1997, σ. 16-20.
- , «Γεώργιος Γ. Άβλιχος», εφ. *Η Καθημερινή(Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρουαρίου 1997, σ. 25-26.
- , «Απόψεις της πόλης προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 6 Ιουν. 2004, αφιέρωμα *Η Αθήνα των ζωγράφων*.
- Μαυρογιάννης Γεράσιμος, «Η εν επτανήσω σχολή των Δοξαράδων», *Εστία*, τχ. 12, 1894, σελ. 177-179 και τχ. 13, 1894, σελ. 198-202.
- Μοσχονάς Νίκος, «Γεώργιος Άβλιχος», περ. *Κεφαλλονίτικη Πρόοδος*, ετ. ΣΤ', τχ. 65-66, Μάιος – Ιούνιος 1977, σελ. 88-89.
- , «Κεφαλλονίτες Ζωγράφοι στη συλλογή Κουτλίδη», περ. *Κεφαλλονίτικη Πρόοδος*, τχ. 69-70, Σεπτ. – Οκτ. 1977, σελ. 166-167.

-----, «Αρχιτεκτονικά σχέδια του 19^{ου} αιώνα», περ. *Ζυγός*, τχ. 36, Ιουλ. – Αυγ. 1979, σελ. 72-77.

Μουστοξύδης Ανδρέας, «Παναγιώτης Δοξαράς», *Ελληνομνήμων*, τχ. 1, Ιανουάριος 1843, σελ. 17.

Σημ. : Το περιοδικό *Ελληνομνήμων* έχει ψηφιοποιηθεί από το Πανεπιστήμιο Κρήτης: <http://anemi.lib.uoc.gr>

-----, «Περί των εν Κερκύρα Ακαδημιών και των συγχρόνων αυτοίς λογίων», *Νέα Πανδώρα*, τ. Ζ', φ. 157 (1 Οκτ. 1856), σελ. 289-298.

Νέα Εστία, τχ. 899, Χριστούγεννα 1964: ΕΦΤΑΝΗΣΑ [όλος ο τόμος είναι αφιερωμένος στα Επτάνησα].

Παπανικολάου Μιλτιάδης, «Ο Ευρωπαϊκός Κλασικισμός και η Νεοελληνική Τέχνη (1800-1850)», περ. *Ζυγός*, τχ. 51, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 1982, σελ. 6-13.

Παπαντωνίου Ζαχαρίας, «Η λιτανεία και οι τρεις ζωγράφοι της: Κοράης, Κουτούζης, Καντούνης», εφ. *Ελεύθερο Βήμα*, 1 Ιανουαρίου 1933.

Παρνασσός, τμ. ΣΤ', αρ. 3 (Ιουλ. – Σεπτ. 1964), «Αφιέρωμα στα Επτάνησα 1864-1964» [όλος ο τόμος είναι αφιερωμένος στα Επτάνησα].

Ρηγόπουλος Γιάννης, «Π. Προσαλέντης και Μπ. Θορβάλντσεν. Η συμβολή του Έλληνα γλύπτη στη δημιουργία μνημείων του Μέτλαντ σε Ιθάκη και Ζάκυνθο, *Η Καθημερινή*, *Επτά Ημέρες*, 23 Φεβρουαρίου 1997

Σπητέρης Τώνης, «Οι πρώτοι σταθμοί της νεοελληνικής ζωγραφικής», περ. *Φιλολογική Πρωτοχρονιά*, τ. 11, 1954, σελ. 215.

-----, «Η προσωπογραφία στην Επτάνησο», περ. *Νέα Εστία*, τχ. 649, 15 Ιουλ. 1954, σελ. 1092-1095.

-----, «Η αυτοπροσωπογραφία του Ν. Κουτούζη», περ. *Νέα Εστία*, τ. 639, Φεβρ. 1954, σελ. 271-272.

-----, «Παναγιώτης Δοξαράς», περ. *Ζυγός*, τχ. 3, Ιανουάριος 1956, σελ. 8-10.

-----, «Η Ουρανία του Αγίου Σπυρίδωνος (β' μέρος)», περ. *Ζυγός*, τχ. 4, Φεβρουάριος 1956, σελ. 12-13.

Τσιτσέλης Ηλίας, «Επτανησιακή Βιβλιογραφία (1905-1906)», ετ. Ζ' (Απρ. 1907), τχ. ΟΔ', σελ. 26-27.

-----, «Επτανησιακή Βιβλιογραφία (1905-1906)», ετ. Ζ' (Μάιος 1907), τχ. ΟΕ', σελ. 56-57.

Σύνταξη: Σταλίνα Βουτσινά
Επιμέλεια: Δώρα Μαρκάτου

ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ: ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αβλιγος Γεώργιος

(Κεφαλονιά 1842 – 1909)

Σπούδασε ζωγραφική και νομικά στη Νάπολη της Ιταλίας και αναφέρεται ότι συνέχισε τις ζωγραφικές του σπουδές στη Γερμανία. Στην συνέχεια εγκαταστάθηκε στο Αργοστόλι, όπου παρέδιδε μαθήματα ζωγραφικής και παράλληλα απασχολήθηκε στη Βιβλιοθήκη Αργοστολίου ως βιβλιοθηκάριος. Ήταν αδελφός του σατιρικού ποιητή Μικέλη Αβλιχου και εκτός από τη ζωγραφική ασχολήθηκε με την ποίηση, τη λογοτεχνία και τη μουσική. Το 1883 εξέδωσε το θεατρικό έμμετρο δράμα *Η καταστροφή των Ψαρών*, το πρώτο νεοελληνικό ιστορικό δράμα.

Φιλοτέχνησε κυρίως προσωπογραφίες, ηθογραφικές σκηνές, νεκρές φύσεις και

εσωτερικά. Δεν διαθέτουμε πολλές πληροφορίες για το εκθεσιακό του έργο, όμως μας παραδίδονται πληροφορίες για συμμετοχή του σε έκθεση του *Παρνασσού* το 1885 και για τα *Ολύμπια* στο Ζάππειο το 1888. Αντιστοίχως, μαρτυρείται καλλιτεχνική του δραστηριότητα στην Σύρο το 1883, χωρίς μέχρι στιγμής να έχουν εντοπιστεί έργα του εκεί. Το έργο του επηρεάζεται από την ιταλική ακαδημαϊκή τέχνη και θεωρείται από τους ανανεωτές της επτανησιακής ζωγραφικής με ιδιαίτερη κλίση στην προσωπογραφία. Τα πορτραίτα του χαρακτηρίζονται από ψυχογραφική διάθεση και δίνει έμφαση στο φως και στα μάτια, ως φορείς συναισθημάτων. Μορφοπλαστικά επιλέγει ρεαλιστικά χαρακτηριστικά και κινείται σε μια κλασικιστική αντίληψη που προσαρμόζει στο προσωπικό, καλλιτεχνικό του ιδίωμα. Έργα του βρίσκονται στην Ε.Π.Μ.Α.Σ. και στη Συλλογή Κουτλίδη, στο Κοργιαλένιο Ίδρυμα και σε πολλές ιδιωτικές συλλογές.

Βιβλιογραφία: Τσιτσέλης Η., 1904, σελ. 843, Γιοφύλλης Φ., τ. Α', 1962, σελ. 222, Λυδάκης Σ., *Ζωγραφική*, 1976, σελ. 48-49, Χαραλαμπίδης Α., 1976, σελ. 76-80, Κούρια Α., 1985, σελ. 108, 233, Μισιρλή Ν., 1993, σελ. 38-39, 194, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Α', 1997, σελ. 3-4 (συγγραφή λήμματος Δ. Μαρκάτου), Μαρκάτου Δ., «Γεώργιος Γ. Άβλιχος», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρουαρίου 1997.

Άννινος Αθανάσιος

(Κεφαλονιά 1713 – Κεφαλονιά (;) 1748)

Έχουμε ελάχιστες πληροφορίες για τον συγκεκριμένο καλλιτέχνη, που προέρχονται κυρίως από τον Η. Τσιτσέλη. Υπήρξε αγιογράφος και μαθήτευσε αρχικά στην Κεφαλονιά κοντά στον Αρχιεπίσκοπο Ανδρέα Καραντινό. Στη συνέχεια σπούδασε στη Βενετία (κοντά στους P. Longhi, G. B. Piazzetta και G. B. Tiepolo), στη Ρώμη και στη Φλωρεντία. Στην Μονή Αγ. Ανδρέα Μηλαπιδιάς στα Περατάτα σώζονται τρία βημόθυρα που απεικονίζουν ολόσωμους τους τρεις Ιεράρχες σε φυσικό μέγεθος και μαρτυρούν τον προσανατολισμό του στην ιταλική τέχνη.

Βιβλιογραφία: Τσιτσέλης Η., 1904, τ. Α', σελ. 3-9, Κονόμος Ν., 1966, σελ. 20, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, 1997, τ. Α', σελ. 62 (χ. συγγρ.).

Βέγιας Διονύσιος

(Κεφαλονιά π. 1810 – Κέρκυρα 1884)

Σπούδασε αρχικά κοντά στον γλύπτη Π. Προσαλέντη και στη συνέχεια μετέβη στην Ιταλία για να σπουδάσει ζωγραφική στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά της Ρώμης με δαπάνη των Ιονίων Νήσων, όπου και διακρίθηκε. Παρέμεινε για ένα διάστημα στην Ιταλία και ασχολήθηκε με τις αντιγραφές αναγεννησιακών έργων, είδος ζωγραφικής συχνά προσοδοφόρο για τους καλλιτέχνες της εποχής. Το 1839 επέστρεψε στην Κέρκυρα και δίδαξε ιχνογραφία στην Καλλιτεχνική Σχολή του Π. Προσαλέντη, όπου ανέλαβε και διευθυντής στη συνέχεια. Αντιστοίχως, δίδαξε σκιαγραφία στο Λύκειο Κερκύρας. Συμμετείχε στη *Διεθνή Έκθεση Λονδίνου* (1862) και στα *Ολύμπια* (1875) και υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας.

Το ζωγραφικό του έργο περιλαμβάνει προσωπογραφίες, ιστορικές σκηνές, αγιογραφίες και μυθολογικές σκηνές («Δανάη», 1870), κατηγορία σχετικά σπάνια στην Επτανησιακή τέχνη. Επηρεάζεται από την ιταλική ζωγραφική και εμμένει στην εξιδανίκευση των μορφών και στον ιδεαλιστικό χαρακτήρα της απόδοσής τους.

Βιβλιογραφία: Δε Βιάζης Σ., «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική Μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β', Φεβρ. 1903, τχ. ΚΔ', σελ. 259, του ιδίου, «Ιωάννης Χρόνης και Διονύσιος Βέγιας», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Θ', Ιαν. 1910, τχ. 107, σελ. 211-212, Γιοφύλλης Φ., τ. Α', 1962, σελ. 41, 83, 98-99, Ιωάννου, 1974, σελ. 170-171, Χαραλαμπίδης Α., 1978, σελ. 63,86,94,98, Σπητέρης Τ., 1979, τ.Α', σελ. 116, τ. Γ', σελ. 35-36, Μαρκάτου Δ., εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Α', σελ. 167-168 (συγγραφή λήμματος Γ. Μπόλης).

Βεντούρας Νίκος

Βεντούρας Σπυρίδων

(Λευκάδα 1761 – Λευκάδα 1835)

Ζωγράφος κοσμικών και θρησκευτικών θεμάτων. Θεωρείται πιθανόν ότι το 1785 μετέβη στη Βενετία για να σπουδάσει ζωγραφική, χωρίς όμως να επιβεβαιώνεται αρχειακά αυτή η πληροφορία. Η χρήση ελαιοχρώματος αντί αβγοτέμπερας στα έργα του υποδεικνύει ότι ήταν γνώστης της δυτικής παράδοσης και είχε απομακρυνθεί από τα βυζαντινά πρότυπα.

Φιλοτέχνησε θρησκευτικά έργα για τους ναούς του Αγ. Νικολάου, Αγ. Μηνά και του Παντοκράτορος στην Λευκάδα και την ουρανία στον ναό της Πλατυτέρας στην Κέρκυρα. Από το κοσμικό του έργο ιδιαίτερη μνεία γίνεται για την *Προσωπογραφία του Αλή Πασά* (1818), έργο για το οποίο ενεπλάκη σε δικαστική διαμάχη με τον απεικονιζόμενο και τον πρόξενο του, Μαρίνο Λάζαρη, εξαιτίας της μη πληρωμής του ζωγράφου για τη φιλοτέχνηση του έργου. Επίσης, αρχιτεκτονικά – οικοδομικά σχέδια του ζωγράφου σώζονται στο Αρχαιοφυλακείο Λευκάδας.

Βιβλιογραφία: Δε Βιάζης Σ., «Σπυρίδων Βεντούρας», *Εβδομάς*, 11 (1884), Ροντογιάννης Π., 1974, σελ. 379-399, Χατζηδάκης Μ., 1987, σελ. 189-190, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, 1997, τ. Α', σελ. 176 (συγγραφή λήμματος Γ. Ρηγόπουλος), Λαμπρινού Μαρία, «Η ιστορική φυσιογνωμία της Λευκάδας», περ. *Αρχαιολογία και Τέχνες*, τχ. 103, Ιον. 2007, σελ. 67.

Γιαλλινάς Άγγελος

(Κέρκυρα 1857 – Κέρκυρα 1939)

Το διάστημα 1872-1875 έλαβε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής κοντά στον Χ. Παχή. Στην συνέχεια, την περίοδο 1875- 1878 ταξίδεψε στην Ιταλία (Ρώμη, Βενετία, Νάπολι) σπουδάζοντας ζωγραφική. Το 1878 επέστρεψε στην Κέρκυρα και ασχολήθηκε με την απεικόνιση τοπογραφιών του νησιού, κυρίως με υδατογραφίες. Γύρω στα 1886 γνώρισε στην Κέρκυρα τον Άγγλο πρεσβευτή Ford με τον οποίο συνδέθηκε φιλικά. Ο Ford οργάνωσε εκθέσεις για τον Γιαλλινά στην Αθήνα, την Ισπανία και το Λονδίνο (1891, 1892) και τον συνέστησε σε ευρωπαϊκούς αυλικούς κύκλους, που αποτέλεσαν μέρος του αγοραστικού του κοινού. Το 1897 εικονογράφησε, μαζί με άλλους καλλιτέχνες, τα «Διηγήματα» του Δ. Βικέλα. Το 1902 ίδρυσε την Καλλιτεχνική και Βιοτεχνική Σχολή στην Κέρκυρα και το διάστημα μεταξύ 1907 και 1908 φιλοτέχνησε τοιχογραφίες για την εξοχική έπαυλη της αυτοκράτειρας Ελισάβετ της Αυστρίας στο ίδιο νησί.

Το εικαστικό του έργο αποτελείται κυρίως από τοπιογραφίες και ηθογραφικά θέματα.

Μαζί με τον Β. Μποκατσιάμπε είναι οι βασικοί θεμελιωτές του είδους της υδατογραφίας. Δούλεψε σχεδόν αποκλειστικά σε ακουαρέλες και τα τοπία του αποδίδονται σε πολυάριθμες παραλλαγές. Χρησιμοποιεί τα διδάγματα του ρομαντισμού και του κλασικισμού αλλά προσαρμόζοντάς τα σε ένα ιδιαίτερο μορφοπλαστικό ιδίωμα. Πρόκειται για έναν από τους παραγωγικότερους και πιο επιτυχημένους ζωγράφους της εποχής του και έργα του αγοράστηκαν από τις βασιλικές οικογένειες της Γερμανίας και της Αγγλίας. Ωστόσο, η εμπορική επιτυχία των υδατογραφιών του φαίνεται ότι από ένα σημείο και μετά οδήγησε στη θεματική και μορφολογική επανάληψη των έργων του, με διάθεση τυποποίησης.

Βιβλιογραφία: Γιοφύλλης Φ., τ. Α', 1962, σελ. 215-217, Ιωάννου, 1974, σελ. 188-191, Σπητέρης Τ., 1979, τ. Α', ΣΕΛ. 322, τ. Γ', σελ. 69-70, Χρήστου Χ., 1981, σελ. 83, Σκαλτσά Μ., «Α. Γιαλλινάς – Α. Giallina – Giallina. Σημεία στη διεθνή του πορεία», Πρακτικά Ε' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου, Αργοστόλι – Ληξούρι 17-21 Μαΐου 1986, τ. 3, Αργοστόλι 1991, σελ. 279-300, Μισσιρλή Ν., 1993, σελ. 192, 197, Γρηγοράκης Ν., «Υδατογράφοι της Κέρκυρας», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Α', 1997, σελ. 270-271 (συγγραφή λήμματος Π. Ιωάννου).

Δοξαράς Παναγιώτης

(Κουτήφορι Μάνης 1662 – Κέρκυρα 1729)

Σε μικρή ηλικία η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στη Ζάκυνθο, όπου έλαβε μαθήματα ζωγραφικής από τον Λέο Μόσκο. Το διάστημα 1694-1699 πολέμησε στο πλευρό των Βενετών, σε σώμα μισθοφόρων και για την προσφορά του τιμήθηκε με τον τίτλο του Ιππότη (Ιππέα), καθώς και με κτηματικές εκτάσεις. Την περίοδο 1699 – 1704 εγκαταστάθηκε στην Ιταλία, όπου πιθανόν σπούδασε ζωγραφική και στην συνέχεια επέστρεψε στην ενετοκρατούμενη Καλαμάτα έως το 1715. Το 1720 ταξίδεψε στη Βενετία και ασχολήθηκε με τη μετάφραση του θεωρητικού έργου του Leonardo da Vinci, *Trattato della Pittura*, του οποίου δύο χειρόγραφοι κώδικες σώζονται σήμερα στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας (1720) και στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας (1724).

Το 1722 εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα και ασχολήθηκε με τη συγγραφή της δικής του πραγματείας για τη ζωγραφική υπό τον τίτλο *Περί ζωγραφίας χειρόγραφον, κατά το ΑΨΚς'* (1726), για το οποίο η νεότερη έρευνα έχει δείξει ότι πρόκειται για ανθολογία μεταφράσεων με επιλεγμένα κείμενα από την ιστοριογραφία της τέχνης της Ιταλίας και όχι για πρωτότυπο κείμενο.

Το ζωγραφικό του έργο χωρίζεται ουσιαστικά σε δύο άξονες. Ο πρώτος ακολουθεί τα διδάγματα του Λ. Μόσκου μαζί με τα δυτικά στοιχεία της κρητοεπτανησιακής ζωγραφικής και αποτελείται από κατεξοχήν θρησκευτικά έργα όπως ο *Χριστός Μέγας Αρχιερέας* στην Ζάκυνθο (1691), τον *Άγιο Δημήτριο*, τον *Χριστό*, τη *Θεοτόκο* και τον *Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο* στη Λευκάδα και ένα βημόθυρο στον Άνω Γαρούνα Κέρκυρας. Ο δεύτερος άξονας του έργου του ακολουθεί ευκρινώς τη ζωγραφική παράδοση της Δύσης. Περιλαμβάνει την προσωπογραφία του *Κόμητος Schulenburg* (1719) που αποτελεί την πρώτη προσωπογραφία της νεοελληνικής τέχνης, μικρογραφίες από τη μετάφραση του *Trattato della Pittura* του Leonardo da Vinci (1724), μία ακόμη προσωπογραφία του *Κόμητος Schulenburg* (1725), σε μεγάλο μέγεθος, η οποία αντιστοίχως αποτελεί την πρώτη ολόσωμη προσωπογραφία της νεοελληνικής τέχνης, και την ουρανία του Α. Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα – που δεν σώζεται, διότι επιζωγραφίστηκε, περί τα μέσα του δεκάτου ενάτου αιώνα, από τον

ζωγράφο Ν. Ασπιώτη.

Από το σύνολο των μελετητών της νεοελληνικής τέχνης, ο Π. Δοξαράς θεωρείται ως ο γενάρχης της Επτανησιακής Σχολής βάσει των καινοτομιών που εισάγει. Ορθότερα, ο Π. Δοξαράς είναι το πρόσωπο που κωδικοποιεί μία σειρά ζωγραφικών κατακτήσεων που συντελέστηκαν κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα, αφού οι καλλιτέχνες διέρρηξαν κάθε δεσμό με την παραδοσιακή ζωγραφική της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Εκτός από το θεωρητικό του έργο, που σηματοδοτεί την αρχή της θεωρίας της τέχνης στην Ελλάδα, εισάγει την τεχνική της ελαιογραφίας αντί της αβγοτέμπερας, που είχε ευρεία έως τότε χρήση, και τη χρήση της γεωμετρικής προοπτικής, επιτυγχάνοντας την ψευδαίσθηση του χώρου στα ζωγραφικά έργα. Επίσης, εισάγει την προσωπογραφία στη νεοελληνική τέχνη και με την ουρανία του Αγίου Σπυρίδωνα προχωρεί στην εκκοσμίκευση της θρησκευτικής τέχνης και στην κατά το *naturale* απόδοση της ανθρώπινης μορφής.

Βιβλιογραφία: Μουστοξύδης Α., «Π. Δοξαράς», περ. *Ελληνομνημόνων*, I, 1843, σελ. 17, Ζώης Α., «Βιογραφιών συμπληρώσεις: Δοξαράς και Μόσχος», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Η' (1908), τχ. 86, σελ. 39-40, Προκοπίου Α., *Νεοελληνική Τέχνη*, Αθήνα 1936, σελ. 69-85, Σπητέρης Τ., *Οι πρώτοι σταθμοί της νεοελληνικής ζωγραφικής*, Αθήνα 1953, σελ. 7-8, Σπητέρης Τ., «Παναγιώτης Δοξαράς», περ. *Ζυγός*, τχ. 3, Ιανουάριος 1956, σελ. 8-10, Σπητέρης Τ., «Η Ουρανία του Αγίου Σπυρίδωνος», περ. *Ζυγός*, τχ. 4, Φεβρουάριος 1956, σελ. 12-13, Λυδάκης, *Ιστορία*, 1976, σελ. 27, Χαραλαμπίδης, *Συμβολή*, 1978, σελ. 25-44, Μισιρλή, *Ελληνική Ζωγραφική*, 1993, σελ. 9, 22, 23, 41, 199-201, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, 1997, τ. Α', σελ. 382-383 (συγγραφή λήμματος Ν. Ζίας), Αλεβίζου Ντ., *Ο Παναγιώτης Δοξαράς*, 2005.

Δοξαράς Νικόλαος

(Καλαμάτα 1700/6 – Ζάκυνθος 1775)

Γιος του Παναγιώτη Δοξαρά, πιθανότατα γεννήθηκε στην Καλαμάτα. Κατά την παιδική του ηλικία έζησε στη Ζάκυνθο και στη Λευκάδα και το 1722 εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα. Κατετάγη στον στρατό υπό τον κόμη Μ. von Schulenburg και κατά την περίοδο 1729 – 1738 μετέβη στη Βενετία για να σπουδάσει ζωγραφική και στρατιωτικός μηχανικός. Στη συνέχεια, επέστρεψε στην Λευκάδα και το 1745 διορίστηκε αξιωματικός της χωροφυλακής στην Κέρκυρα, ενώ στη συνέχεια υπηρέτησε στην Κεφαλονιά και στη Ζάκυνθο ως το τέλος της ζωής του.

Το ζωγραφικό του έργο περιλαμβάνει την ουρανία της Φανερωμένης Ζακύνθου (1754-65), όπου ζωγράφησε τα τρία κεντρικά διάχωρα με τη *Γέννηση της Θεοτόκου*, την *Κοίμηση* και τη *Μετάσταση*. Το μεγαλύτερο μέρος της διακόσμησης καταστράφηκε από τους σεισμούς του 1953 και σήμερα σώζεται μόνο η *Γέννηση της Θεοτόκου*, καθώς και κάποιες μελέτες της διακόσμησης στην Εθνική Πινακοθήκη. Επίσης, φιλοτέχνησε την ουρανία του Αγίου Μηνά στην Λευκάδα (1762) που όμως καταστράφηκε σε πυρκαγιά το 1976. Μεμονωμένοι πίνακες του βρίσκονται στην Εθνική Πινακοθήκη και στη Συλλογή Λοβέρδου. Η μικρή έκταση του σωζόμενου ζωγραφικού του έργου δεν επιτρέπει την ασφαλή αξιολόγηση του τεχνοτροπικού του ιδιώματος. Από τους σωζόμενους πίνακες του αντιλαμβανόμαστε τη θεωρητική του κατάρτιση, βάσει της οργάνωσης του ζωγραφικού χώρου και της χρήσης των κάθετων αξόνων στα έργα του που δηλώνουν τη γνώση της προοπτικής. Παρότι οι μορφές του δεν χαρακτηρίζονται από μεγάλο βαθμό πνευματικότητας, συνέβαλε στη φυσιοκρατική παράδοση που προσπάθησε να επιβάλει ο πατέρας του και στην επικράτηση της δυτικής ζωγραφικής αντίληψης.

Βιβλιογραφία: Μουστοξύδης Α., «Π. Δοξαράς», περ. *Ελληνομνημών*, 1843, σελ. 17, Μαυρογιάννης Γ., «Η εν Επτανήσω Σχολή των Δοξαράδων», *Εστία*, τχ. 12 (1894), σελ. 177-179, Δε Βιάζης Σ., *Η ζωγραφική εν Ελλάδι*, Ζάκυνθος 1968, σελ. 39-43, Ζώης Λ., «Καλλιτεχνικός ναός εν Ζακύνθω», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΣΤ' (Σεπτ. 1906), τχ. ΞΖ', σελ. 119-120, Προκοπίου Α., *Νεοελληνική τέχνη*, Αθήνα 1936, σελ. 94-102, Σπητέρης Τ., *Τρεις αιώνες νεοελληνικής τέχνης, 1660-1967*, τ. Α', Αθήνα 1979, σελ. 69-70, Κονόμος Ντ., «Ανέκδοτες μακέτες του Νικόλα Δοξαρά», περ. *Επτανησιακά Φύλλα*, τ. ΙΔ' 2, 1987, σελ. 76-82, Μισιρλή Ν., *Ελληνική Ζωγραφική*, Αθήνα 1993, σελ. 24-25, 199-200, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Α', Αθήνα 1997, σελ. 380-381 (συγγραφή λήμματος Ν. Ζίας).

Ζαβιτζιάνος Μάρκος

(Κων/πολη 1884 – Γενεύη 1923)

Καταγόμενος από Κερκυραίο πατέρα και Γαλλίδα μητέρα γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και μαθήτευσε στην Μεγάλη του Γένους Σχολή. Το 1906 μετέβη στην Γερμανία και σπούδασε ζωγραφική στην Ακαδημία του Μονάχου. Το 1909 μεταφέρθηκε στο Παρίσι και έναν χρόνο αργότερα εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα. Κατά την παραμονή του στην Γερμανία συμμετείχε στην ίδρυση της «Σοσιαλιστικής Δημοκρατικής Ένωσης» (μαζί με τους Γ. Σκληρό, Α. Δελμούζο, Δ. Γληνό κ. ά.) και κατά την παραμονή του στην Κέρκυρα συμμετείχε στην οργάνωση του «Σοσιαλιστικού Κέντρου Κερκύρας». Την ίδια περίοδο δημοσίευσε στο *Νουμά* κείμενα ενάντια στις ρατσιστικές θεωρίες τον Ι. Δραγούμη και Π. Βλαστού και άρθρα για τους «αριστοκράτες» και τους «ιμπεριαλιστές».

Αν και ο Ζαβιτζιάνος είναι γνωστός σήμερα κυρίως για το χαρακτηριστικό του έργο, δεν γνωρίζουμε τίποτα για τις σπουδές του σε αυτό τον τομέα αλλά θεωρείται πιθανό να ήρθε σε επαφή με τις τεχνικές της χαρακτηριστικής κατά την μετάβαση του στο Παρίσι, όπου συνδέθηκε με τον επίσης Κερκυραίο χαρακτή Λ. Κογεβίνα.

Το 1914 συμμετείχε στην ίδρυση της λογοτεχνικής και καλλιτεχνικής ομάδας «Η Συντροφιά των 9» και την ίδια περίοδο δημοσίευσε ποιήματα, σχέδια και χαρακτηριστικά στην *Κερκυραϊκή Ανθολογία*. Ασχολήθηκε συστηματικά με την εικονογράφηση βιβλίων, παρότι ελάχιστα δείγματα της δουλειάς του εκδόθηκαν κατά την διάρκεια της ζωής του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της δουλειάς του είναι «Η τιμή και το χρήμα» (1914) του Κ. Θεοτόκη, που περιλαμβάνει έξι οξυγραφίες. Οι υπόλοιπες εικονογραφήσεις που φιλοτέχνησε για κείμενα του Κ. Θεοτόκη εκδόθηκαν το 1982 («Διηγήματα – Κορφιάτικες Ιστορίες», «Το βιος της κυρά Κερκύρας»), ενώ το 1922 εικονογράφησε το βιβλίο «Iphigenie» του Alfred Maria Ellis. Γύρω στα 1917 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και το 1922 πραγματοποίησε ατομική έκθεση στο Ζάππειο με ζωγραφικά και χαρακτηριστικά έργα.

Η ενασχόληση του με την εικονογράφηση βιβλίων θα πρέπει να συνδεθεί με την ανάπτυξη του είδους την ίδια περίοδο στον ευρωπαϊκό χώρο αλλά και με την αντίληψη του καλλιτέχνη για τον κοινωνικό και παιδαγωγικό ρόλο της τέχνης. Στα έργα του δείχνει προτίμηση στα ηθογραφικά θέματα και την τοπιογραφία και είναι ο πρώτος καλλιτέχνης που μεταφέρει στη χαρακτηριστική θέματα της καθημερινής ζωής. Ασχολείται κυρίως με οξυγραφίες, στις οποίες μπορεί να δώσει έμφαση σε μικρογραφικά χαρακτηριστικά και να επιτύχει τις διαβαθμίσεις μεταξύ μαύρου και άσπρου προσαρμόζοντάς τες σε ένα λιτό μορφοπλαστικό λεξιλόγιο. Ουσιαστικά ακολουθεί μια ρεαλιστική τεχνοτροπία και πολλές φορές στο έργο του ανιχνεύονται στοιχεία των Ε. Vuillard, Ρ. Bonnard και F. Vallotton.

Το ζωγραφικό του έργο έχει εμφανείς επιρροές από τον ιμπρεσιονισμό και τον

μετεμπρεσιονισμό και πραγματεύεται προσωπογραφίες, τοπιογραφίες και εσωτερικούς χώρους.

Βιβλιογραφία: Σπητέρης Τ., 1979, τ. Γ', σελ. 93-93, Μαυρομμάτης Ε., 1983, σελ. 51-62, 205-207, Κούρια Α., 1985, σελ. 201-209, Γρηγοράκης Ν., 1987, Χρήστου Χ., 1989, σελ. 46-48, του ιδίου, 1994, σελ. 72-73, 227-228, Γρηγοράκης Ν., «Χαρακτες της Κέρκυρας», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Α', 1997, σελ. 416-418 (συγγραφή λήμματος Ε. Δ. Μ.).

Ιατράς Κωνσταντίνος (Ζάκυνθος 1811 – 1888)

Έλαβε μαθήματα ζωγραφικής στη γενέτειρά του και στη συνέχεια φοίτησε στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά στην Ρώμη. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του επέστρεψε στην Ελλάδα και δίδαξε ζωγραφική στην Κέρκυρα, στη Ζάκυνθο και στη Σμύρνη.

Φιλοτέχνησε σειρά υδατογραφιών με θέμα τα λαϊκά κοστούμια και διάφορα στιγμιότυπα, βασισμένος σε πρόσφυγες και αγωνιστές οι οποίοι είχαν καταφύγει την περίοδο εκείνη στα Επτάνησα. Σημαντική θέση στην καλλιτεχνική του δημιουργία κατέχουν οι προσωπογραφίες που διακρίνονται για την έμφαση στο σχέδιο και την τάση εξιδανίκευσης των μορφών, χαρακτηριστικά που βρίσκονται σε απόλυτη αρμονία με την ακαδημαϊκή παράδοση της εποχής. Χαρακτηριστικό του έργο είναι το «Ζαμπελάκι» (Συλλογή ΕΠΜΑΣ), η προσωπογραφία της κόρης του, Ισαβέλλας Ιατρά, με σχέδιο και χρωματικούς τόνους που ανακαλούν τα διδάγματα του βενετσιάνικου εργαστηρίου.

Βιβλιογραφία: *Ολύμπια*, 1875, σελ. 174, Ζώης Λ., *Φιλολογικό και Ιστορικό Λεξικό Ζακύνθου*, τ. Α', 1898, σελ. 327, *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΣΤ' (Μαρτ. 1916), τχ. 181, σελ. 5, Παπανικολάου Μ., «Ο ευρωπαϊκός κλασικισμός και η νεοελληνική τέχνη», *Ζυγός*, τχ. 51 (Ιαν. – Φεβρ. 1982), σελ. 8, Χαραλαμπίδης 1976, σελ. 28, Λυδάκης, *Ζωγραφική*, 1976, σελ. 44, Μισιρλή, *Ελληνική Ζωγραφική*, 1993, σελ. 33, 197, Κωτίδης, 1995, σελ. 30-31, 85, 261, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Β', Αθήνα 1997, σελ. 40-41 (συγγραφή λήμματος Μ. Στεφανίδης).

Καλλιβωκός Διονύσιος (Ζάκυνθος 1806- Αθήνα 1877)

Μαθήτευσε κοντά στον Ν. Καντούνη. Στη συνέχεια σπούδασε ζωγραφική στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά στην Ρώμη και αργότερα στη Βασιλική Ακαδημία της Φλωρεντίας με δασκάλους τους Regguli, Gazzarini και Servolini.

Παρέμεινε για δώδεκα χρόνια στη Φλωρεντία και στη συνέχεια επέστρεψε στη Ζάκυνθο, όπου ασχολήθηκε με τη ζωγραφική και την αγιογραφία. Το 1858 διορίστηκε στην Ιόνιο Ακαδημία της Κέρκυρας ως καθηγητής ιχνογραφίας, μετά από εισήγηση του Α. Μουστοζύδη. Το 1867 πήρε μέρος στην Exposition Universelle στο Παρίσι. Τρία χρόνια μετά εξέθεσε στα «Β' Ολύμπια» στην Αθήνα το έργο «Ο Εσταυρωμένος» για το οποίο τιμήθηκε με το χάλκινο βραβείο, ενώ το 1875 στα «Γ' Ολύμπια» κέρδισε αργυρό «νομισματόσημο» β' τάξεως για 59 αντίγραφα μεγάλων ζωγράφων. Ασχολήθηκε συστηματικά με τις αντιγραφές πινάκων, δραστηριότητα που λειτούργησε ως βιοποριστικό του μέσο τόσο στην Ιταλία, όσο και στην Ελλάδα.

Το έργο του χαρακτηρίζεται από τις προσωπογραφικές συνθέσεις. Ακολουθεί τα διδάγματα της κλασικιστικής προσωπογραφίας και παρουσιάζει συχνά πρόσωπα της

επτανησιακής κοινωνίας, με αδυναμίες όμως στο σχέδιο και χωρίς να πετυχαίνει εξαιρετικά ψυχογραφικά αποτελέσματα.

Βιβλιογραφία : *Ολύμπια*, 1870, σελ. 7, 13, 224, *Ολύμπια*, 1875, σελ. 58, 103, 311, 439, περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Θ' (Δεκ. 1909), τχ. 106, σελ. 186-187, Σπητέρης Τ., *Οι πρώτοι σταθμοί της νεοελληνικής ζωγραφικής*, 1953, σελ. 10, Σπητέρης Τ., «Η προσωπογραφία στην Επτάνησο», περ. *Νέα Εστία*, τ. 649, 15 Ιουλ. 1954, σελ. 1095, Σπητέρης Τ., 1979, τ. Γ', σελ. 116-117, Χαραλαμπίδης 1978, σελ. 93-94, Χρήστου, 1981, σελ. 22-23, Μισιρλή, *Ελληνική ζωγραφική*, 1992, σελ. 32, 202, Κωτίδης, 1995, σελ. 29, 41, 209, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Β', Αθήνα 1997, σελ. 83-84 (συγγραφή λήμματος Κ. Μπαρούτας).

Καλοσγούρος Ιωάννης Βαπτιστής (Κέρκυρα 1794- Κέρκυρα 1878)

Σε μικρή ηλικία έλαβε μαθήματα ιχνογραφίας και αρχιτεκτονικής κοντά σε Ρώσο συνταγματάρχη του μηχανικού, που βρισκόταν εκείνη την περίοδο στην Κέρκυρα. Το 1815 γράφτηκε στο «Κατάστημα των Ωραίων Τεχνών» και το 1817 μετέβη στην Βενετία για να σπουδάσει γλυπτική στην Ακαδημία Καλών Τεχνών για δύο έτη. Το 1820 επέστρεψε στην Κέρκυρα και του ανατέθηκε από του Άγγλους η ίδρυση Σχολής Καλών Τεχνών στην Ιθάκη, που θα λειτουργούσε στα πρότυπα της σχολής του Προσαλέντη, η οποία όμως είχε βραχύβιο χαρακτήρα. Μετά την κατάργηση της σχολής διορίστηκε μηχανικός των Ιονίων Νήσων, ενώ συνέχισε να διδάσκει στο εργαστήριο του, στην περιοχή Καστράδες της Κέρκυρας.

Το γλυπτικό του έργο είναι μικρής έκτασης και από τα δέκα έργα που αναφέρονται στη βιβλιογραφία, διασώζονται μόλις τα τέσσερα: ένα υπέρθυρο ανάγλυφο στην είσοδο της Μονής Αγ. Ευθυμίας Παλαιόπολης με το οικόσημο του Τ. Maitland (1816), μια προτομή του *F. Guilford* (μετά το 1827), τέσσερα ανάγλυφα στη βάση του οβελίσκου του αρμοστή Douglas (1843) και μια προτομή της κόμισσας *Ελένης Αρμένη – Μοντσενίγου* (1847).

Πρόκειται για έναν καλλιτέχνη που ακολουθεί με συμβατικό τρόπο τα διδάγματα του κλασικισμού χωρίς να πετυχαίνει εξαιρετικά αποτελέσματα και να προχωρεί σε προσωπικές διατυπώσεις και για μεγάλο χρονικό διάστημα έζησε στην σκιά του Π. Προσαλέντη ο οποίος, όσο ζούσε, λάμβανε το μεγαλύτερο μέρος των παραγγελιών στην Κέρκυρα. Εκτός από τη γλυπτική παρουσιάζει μικρό ζωγραφικό έργο που αποτελείται από προσωπογραφίες και σώζονται τρία χαρακτηριστικά του, μεταξύ των οποίων, μία λιθογραφία με κραγιόνι που απεικονίζει τον Π. Προσαλέντη και χρονολογείται γύρω στα 1840.

Βιβλιογραφία: Βροκίνης, 1877, σελ. 433, Δε Βιάζης Σ., «Ι. Καλοσγούρος», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Θ' (Νοεμβ. 1909), τχ. 106, σελ. 186-187, Γιοφύλλης Φ., τ. Α', 1962, σελ. 100, 142, Σπητέρης Τ., 1979, τ. Α', σελ. 119-120, τ. Γ', σελ. 118-119, Χρήστου – Αναστασιάδη, 1982, σελ. 193, Χρήστου Α., 1995, σελ. 51-56, του ιδίου, εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Β', σελ. 95 (συγγραφή λήμματος Α. Χρήστου).

Καντούνης Νικόλαος (Ζάκυνθος 1767 – Ζάκυνθος 1834)

Ήταν μαθητής του Αντωνίου Μαρτελάου. Έλαβε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής κοντά στον Ι. Κοράη, ενώ πιθανολογείται ότι μαθήτευσε και κοντά στον Ν. Κουτούζη, που λέγεται ότι από φθόνο τον απέβαλε από το εργαστήριό του. Αν και ο ίδιος υποστήριζε ότι ήταν αυτοδίδακτος, και το δήλωνε με κάθε τρόπο, ακόμη και με επιγραφές στα ζωγραφικά του έργα, είναι εμφανείς οι επιρροές του από την ζωγραφική του Κουτούζη. Το 1786 χειροτονήθηκε ιεροδιάκονος και τον επόμενο χρόνο ιερέας. Αργότερα, έγινε μέλος της Φιλικής Εταιρείας και τον Μάιο του 1821 εξορίστηκε στο νησάκι Δίας στην Κεφαλονιά, επειδή αντιστάθηκε κατά των Άγγλων και του πρωθυερέα Γαρζώνη.

Το ζωγραφικό του έργο χωρίζεται σε θρησκευτικό και κοσμικό. Έργα του σώζονται στο ναό της Αγ. Αικατερίνης του Σινά στη Ζάκυνθο και στο Καθολικό της Μονής της Πλατυτέρας στην Κέρκυρα. Αντιθέτως, τα μεγάλα εικονογραφικά σύνολα των ναών των Αγίων Πάντων και Αγίων Αποστόλων Ζακύνθου έχουν καταστραφεί σήμερα. Το κοσμικό του έργο αποτελείται κυρίως από προσωπογραφίες με χαρακτηριστικά παραδείγματα την *Προσωπογραφία του Φαρμακοποιού Δικόπουλου* και την *Προσωπογραφία της Ελισάβετ Μαρτινέγκου*. Οι προσωπογραφίες του επηρεάζονται από την ιταλική και φλαμανδική τέχνη, βασίζονται στην τυποποίηση και στην περιγραφή του θέματος με τη χρήση παραπληρωματικών στοιχείων, αλλά δεν αναπτύσσουν την ίδια δυναμική με τα πορτραίτα του Ν. Κουτούζη. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει και στην *Αυτοπροσωπογραφία* (π. 1815) του Ν. Καντούνη με την οποία δηλώνει την αυτοσυνειδησία του ως καλλιτέχνη και την ανώτερη κοινωνική του θέση.

Βιβλιογραφία: Δε Βιάζης Σ., «Ν. Καντούνης», περ. *Παρνασσός*, τ. 14 (1891-92), σελ. 436-442, Δε Βιάζης Σ., «Η ζωγραφική εν Ελλάδι. Ιστορική μελέτη», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (Δεκ. 1902), τχ. ΚΒ', σελ. 206-210, Παπαντωνίου Ζ., «Η λιτανεία και οι τρεις ζωγράφοι της: Κοράης, Κουτούζης, Καντούνης», εφ. *Ελεύθερο Βήμα*, 1 Ιανουαρ. 1933, Προκοπίου Α., *Νεοελληνική Τέχνη*, 1936, σελ. 127-135, Σπητέρης Τ., «Η προσωπογραφία στην Εφτάνησο», περ. *Νέα Εστία*, τχ. 649, 15 Ιουλ. 1954, σελ. 1092-1095, Χαραλαμπίδης Α., 1978, σελ. 55-62, Σπητέρης Τ., *Τρεις αιώνες νεοελληνικής τέχνης 1660-1967*, Αθήνα 1979, τ. Α', σελ. 88,89, τ. Γ', σελ. 123-125, Μισιρλή Ν., *Ελληνική Ζωγραφική*, 1993, σελ. 28-30, 203, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Β', Αθήνα 1997, σελ. 120-121 (συγγραφή λήμματος Γ. Ρηγόπουλος), Μαρκάτου Δ., «Οι αυτοπροσωπογραφίες του Νικολάου Κουτούζη και Νικολάου Καντούνη», *Χρυσάνθος Χρήστου Αφιέρωμα*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 151-158.

Κοράης (Καστρινός) Γιαννάκης (Ζάκυνθος (;) – Ζάκυνθος 1799)

Γνωρίζουμε ελάχιστα πράγματα για την ζωή και την καλλιτεχνική του δημιουργία. Είναι πιθανό να μαθήτευσε κοντά στον παππού του Μιχαήλ Κοράη, «Χιώτη πιτόρο στο νατουράλε», φράση που υποδεικνύει την δημιουργία βάσει δυτικών προτύπων. Ο Ζώης μας πληροφορεί ότι στη διαθήκη του κληροδότησε στον επίσης ζωγράφος ανιψιό του, Ιωάννη Κοράη του Αθανασίου, σχέδια και χαλκογραφίες που είχε στην κατοχή του, καθώς και όλα τα σύνεργα της τέχνης του, γεγονός που υποδηλώνει την επαγγελματική του ενασχόληση με την ζωγραφική. Επίσης, βιβλιογραφικά αναφέρεται ότι εικόνες του υπήρχαν στις εκκλησίες των Αγ. Αποστόλων, Αγ. Στεφάνου και Αγ. Βασιλέως του Απάνου, χωρίς όμως να επιβεβαιώνεται. Είναι γνωστός για τον πίνακά του «Η λιτανεία του Αγ. Χαραλάμπη» (1756, σήμερα στο Μουσείο Ζακύνθου) και ως εισηγητής του συγκεκριμένου εικονογραφικού

θέματος στη νεοελληνική τέχνη. Το έργο του παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από θρησκευτική, κοινωνική, πολιτιστική άποψη. Εκτός απ' ότι απεικονίζει μια συγκεκριμένη έκφανση λατρείας στον επτανησιακό χώρο, ο πίνακας αποτελεί μαρτυρία της κοινωνικής διάρθρωσης της Ζακύνθου, των κοινωνικών ομάδων που λάμβαναν μέρος στη λιτανεία και της κοινωνικής τους θέσης βάσει της σειράς που κατείχαν κατά την περιφορά της εικόνας. Το έργο του Κοράη αποτέλεσε το εικονογραφικό πρότυπο για τα αντίστοιχα έργα και άλλων Επτανησίων καλλιτεχνών, όπως του Ν. Κουτούζη και Ν. Καντούνη.

Βιβλιογραφία: Ζώης Λ., 1923, σελ. 136, Παπαντωνίου Ζ., «Η λιτανεία και οι τρεις ζωγράφοι της: Κοράης, Κουτούζης, Καντούνης», εφ. *Ελεύθερο Βήμα*, 1 Ιαν. 1933, Προκοπίου Α., 1936, σελ. 129-130, Ζώης Λ., 1963, σελ. 315, Χαραλαμπίδης Α., 1978, σελ. 14, 55,56, Δελλαπόρτα Κ. Π., «Ζακυνθινές λιτανείες», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 22 Δεκ. 1996, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Β', 1997, σελ. 254-255 (συγγραφή λήμματος Γ. Ρηγόπουλος).

Κουτούζης Νικόλαος

(Ζάκυνθος 1741 – Ζάκυνθος 1813)

Δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα τις καλλιτεχνικές του σπουδές, αν και είναι πιθανό ότι μαθήτευσε για ένα διάστημα στο εργαστήριο του Ν. Δοξαρά. Επίσης, κατά το διάστημα 1760-64 ταξίδεψε στην Βενετία (αργότερα ταξίδεψε πιθανότατα δύο ακόμη φορές), όπου εκπαιδεύτηκε στη ζωγραφική. Το 1766 χρονολογείται η *Λιτανεία του Αγίου Διονυσίου* που βρίσκεται στον γυναικωνίτη του ομώνυμου ναού στη Ζάκυνθο, γεγονός που δηλώνει ότι θα πρέπει να είχε ολοκληρώσει την καλλιτεχνική του εκπαίδευση ώστε να του ανατεθεί η φιλοτέχνηση ενός έργου από τους επιτρόπους του ναού.

Αναφέρεται ως ιδιόρρυθμη και πολυσχιδής προσωπικότητα, η οποία, εκτός των άλλων, ασχολήθηκε με τη σατιρική ποίηση μέσω της οποίας ασκούσε κοινωνική κριτική και το 1777 χειροτονήθηκε ιερέας στη Λευκάδα. Μάλιστα, το 1808 ο ιδιόρρυθμος τρόπος ζωής του και η σατιρική του ποίηση οδήγησαν στην καταδίκη του από το ιερατείο και στην απαγόρευση να ιερουργεί.

Το ζωγραφικό του έργο χωρίζεται σε εκκλησιαστικό και κοσμικό. Κυριότερα παραδείγματα του εκκλησιαστικού του έργου είναι τα ζωγραφικά σύνολα του ναού Αγ. Σπυρίδωνος του Φλαμπουριάρη και του Αγ. Γεωργίου του Πετρούτσου στη Ζάκυνθο. Η σημαντικότερη συμβολή του όμως εντοπίζεται στην κοσμική ζωγραφική, καθώς θεωρείται ως ο πιο σημαντικός και προικισμένος ζωγράφος που τεκμηριώνει τις κατακτήσεις της Επτανησιακής Σχολής και ως ο κυριότερος εκπρόσωπος του ψυχολογικού πορτραίτου στα Επτάνησα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα της κατηγορίας αυτής είναι η *Προσωπογραφία Κυρίας με διάδημα* και η *Προσωπογραφία Λογίου* που χαρακτηρίζονται από τη ρεαλιστική αντίληψη του καλλιτέχνη, το δυναμικό σχέδιο και την κριτική στάση απέναντι στους απεικονιζομένους. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει επίσης για την *Αυτοπροσωπογραφία* (π. 1800) του καλλιτέχνη, στην οποία τονίζεται η εικαστική του ενασχόληση και δηλώνεται η αυτοσυνειδησία του ως καλλιτέχνη.

Βιβλιογραφία: Κατράμης Ν., *Φιλολογικά Ανάλεκτα Ζακύνθου*, Ζάκυνθος 1880, σελ. 418-420, Προκοπίου 1936, σελ. 103-126, Σπητέρης Τ., «Η αυτοπροσωπογραφία του Ν. Κουτούζη», περ. *Νέα Εστία*, τχ. 639 (1954), σελ. 271-272, Δε Βιάζης Σ., *Η ζωγραφική εν Ελλάδι*, Ζάκυνθος 1968, σελ. 47-58, Σπητέρης Τ., 1979, τ. Α', σελ. 87-

88, τ. Γ', σελ. 148-150, Μισιρλή Ν., *Ελληνική Ζωγραφική*, 1993, σελ. 26, 204-205, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. 2, Αθήνα 1997, σελ. 314-316 (συγγραφή λήμματος Γ. Ρηγόπουλος), Μαρκάτου Δ., «Οι εικαστικές τέχνες στα Επτάνησα την περίοδο της Επτανήσου Πολιτείας (1800-1807). Η αυτοπροσωπογραφία του Νικολάου Κουτούζη», *Επτάνησος Πολιτεία (1800-1807). 200 Χρόνια από την ίδρυσή της (1800-2000)*, Αργοστόλι 2003, σελ. 109-119, Μαρκάτου Δ., «Οι αυτοπροσωπογραφίες του Νικολάου Κουτούζη και Νικολάου Καντούνη», *Χρυσάνθος Χρήστου Αφιέρωμα*, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 151-158.

Μαντζαβίνος Μαρίνος

(Κεφαλονιά(;)) – Κέρκυρα, β' μισό 19ου αιώνα)

Για τη ζωή και το έργο του έχουμε λίγα στοιχεία με αποσπασματικό χαρακτήρα. Από τη βιβλιογραφία πληροφορούμαστε ότι σπούδασε ζωγραφική στην Ιταλία, ότι ασχολήθηκε συστηματικά με τη χαρακτηριστική και αναφέρεται ως αντιγραφέας έργων. Πήρε μέρος στα *Ολύμπια* του 1870 και έλαβε αργυρό βραβείο β' τάξεως. Στην παραπάνω έκθεση εξέθεσε τα έργα: «Ρώμος και Ρωμύλος κατά Ρούβενς» (αντίγραφο), «Ιωάννης ο Πρόδρομος» (αντίγραφο), «Εσωτερική Σκιαγραφία της εν Ρώμη βασιλικής του Αγ. Πέτρου» (χάλκινο νομισματόσημο), «Ο Μάρκος Βότσαρης προσερχόμενος προς μετάληψιν των αχράντων μυστηρίων», «Το ιερόν λείψανον του Αγίου Σπυρίδωνος» και το «Η εν Κερκύρα βάπτισις του βασιλόπαιδος Γεωργίου». Έργο δικό του είναι και η γνωστή λιθογραφία με τους δέκα ριζοσπάστες βουλευτές της Θ' Ιονίου Βουλής που το 1850 ψήφισε την Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα. Έργα του βρίσκονται σήμερα στην Εθνική Πινακοθήκη, στη Συλλογή Κουτλίδη, σε ιδιωτική συλλογή και στην Ιακωβάτσιο Βιβλιοθήκη στο Ληξούρι (λιθογραφία).

Βιβλιογραφία: *Ολύμπια 1870*, Αθήνα 1872, σελ. 7, Μπαρούτας Κ., 1990, σελ. 44, 133, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Γ', 1997, σελ. 45-46 (συγγραφή λήμματος Κ. Μπαρούτας), Μπόλης Ιωάννης, 2000, σελ. 82,85,422-423, Καλλιγιάς Μ., 2003, σελ. 589. Δώρα Φ. Μαρκάτου, «Εικαστικά έργα για τους ριζοσπάστες και την Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα», Επιστημονικό Συνέδριο *Η Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα, 1864-2004*, Πρακτικά, τόμος Β', *Ιδεολογία-Πολιτισμός*, Βουλή των Ελλήνων-Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 2006, σ.489-493.

Μηνιάτης Γεώργιος

(Αργοστόλι 1820 – Livorno 1895)

Μαθήτευσε στην Αγγλική Σχολή Αργοστολίου και στη συνέχεια έλαβε ιδιωτικά μαθήματα ζωγραφικής από τον Α. Ρίφιο. Το 1843 συνέχισε τις σπουδές ζωγραφικής στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Ρώμης και καθηγητές τους ήταν οι Manardo και Selvani. Ένα χρόνο μετά παντρεύτηκε την Κερκυραία λογία Μαργαρίτα Αλβάνια και το 1848 εγκαταστάθηκαν στη Φλωρεντία, όπου διαμόρφωσαν γύρω τους έναν ευρύ κοινωνικό κύκλο αποτελούμενο από διανοούμενους της εποχής. Επίσης, για σειρά ετών υπήρξε ανταποκριτής και σχεδιαστής της εφημερίδας *The illustrated London News* και είναι πιθανό ότι για ένα διάστημα διέμεινε στο Λονδίνο. Ασχολήθηκε με αρκετά καλλιτεχνικά είδη, αλλά από το έργο του ξεχωρίζουν οι πολυπρόσωπες συνθέσεις και τα ιστορικά θέματα, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα τις «Σουλιώτισσες» (Πιν. Κέρκυρας). Επίσης, ιδιαίτερη θέση στο έργο του καταλαμβάνουν οι προσωπογραφίες και οι ηθογραφίες, όπως «Το σβήσιμο του

κεριού» (Κοργιαλένιο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο) όπου φαίνεται η εξοικειώσή του σε σχέση με τη χρήση του φωτός και του χρώματος για να δώσει το απαιτούμενο αποτέλεσμα, έργο πολύ πιο ώριμο μορφοπλαστικά από τις «Σουλιώτισσες», με επιδράσεις από τη χρήση του χώρου και του φωτός από τον Georges de LaTour.

Τιμήθηκε από τον βασιλιά Γεώργιο Α' με τον Αργυρό Σταυρό του Σωτήρος και το 1869 από τον Ιταλό βασιλιά Vittorio Emanuele με τον Σταυρό του Ιταλικού Στέμματος.

Βιβλιογραφία: εφ. *Nazione*, Φλωρεντία, 17.3.1850, *Πανδώρα*, τ. ΙΔ', 1863, σελ. 285, *Rivista Italiana*, 27.7.1863, *Athenaeum*, Λονδίνο, Dec. 1863, *Εθνικόν Ημερολόγιον 1868*, Αθήνα 1868, σελ. 48, 256, 365, 368, 449, 471, *Αττικόν Ημερολόγιον των Κυριών 1888*, Αθήνα 1887, σελ. 220, εφ. *Εγερσις*, Κεφαλονιά, 14.1.1895, Τσιτσέλης Η., *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*, τ. Α', Αθήνα 1904, σελ. 451-455, Σ. Δε Βιάζης, «Γ. Μηνιάτης», *Πινακοθήκη*, 57 (1905), σελ. 161-162, Γιοφύλλης, τ. Α', 1962, σελ. 101-102, Κονόμος, 1966, σελ. 27, Λυδάκης, *Ζωγραφική*, 1976, σελ. 44, Χαραλαμπίδης, 1978, σελ. 93, 96-97, Σπητέρης, 1979, τ. Γ', σελ. 178, Χρήστου, 1981, σελ. 23, Μυκονιάτης Ηλ., «Με αφορμή μια προσωπογραφία του Γεωργίου Μηνιάτη», *Ελληνικά*, 38 (1987), Παπαστάμος, 1991, σελ. 23, 25-26, 168, *Κεφαλλήνες*, 1994, σελ. 10, 33, 38, Μαρκάτου Δ. «Επτανησιακή ζωγραφική», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23.2.1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Γ', Αθήνα 1997, σελ. 114 (συγγραφή λήμματος Π. Ιωάννου).

Μποκατσιάμπης Βικέντιος

(Κέρκυρα 1856 – Αθήνα 1932)

Σπούδασε στην Καλλιτεχνική Ακαδημία της Μασσαλίας και στη συνέχεια μετέβη στην Ιταλία για να συνεχίσει τις σπουδές του στη Φλωρεντία και στη Ρώμη. Παρέμεινε στην Ιταλία επί 15 χρόνια και το 1895 επέστρεψε στην Κέρκυρα. Το 1899 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και τον επόμενο χρόνο διορίστηκε καθηγητής Σκιαγραφίας, Κοσμηματογραφίας και Προοπτικής στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, μετά τον θάνατο του Β. Λάντσα, θέση στην οποία παρέμεινε έως το 1928. Παράλληλα δίδαξε στην Καλλιτεχνική Σχολή της «Εταιρείας των Φιλοτέχνων». Υπήρξε επίσης, ιδρυτικό μέλος της «Εταιρείας Γραμμάτων και Τεχνών» και είχε μακρά εκθεσιακή δραστηριότητα. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι από το 1906 έως το 1924 εξέθετε κάθε φθινόπωρο στο εργαστήριο του στην οδό Ζαΐμη στην Αθήνα. Ήφιλοτέχνησε προσωπογραφίες και τοπικές ενδυμασίες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έδειξε για την τοπιογραφία και μαζί με τον Α. Γιαλλινά είναι οι βασικοί εισηγητές της υδατογραφίας στα Επτάνησα. Απεικόνισε κυρίως τοπία της Κέρκυρας και της Αθήνας, χωρίς όμως να ακολουθεί τις πολυάριθμες παραλλαγές του Γιαλλινά. Τα έργα του χαρακτηρίζονται από έναν ειδυλλιακό χαρακτήρα και ατμοσφαιρική απόδοση, ενώ συχνά στα έργα του απηχούνται επιρροές από τον ιμπρεσιονισμό.

Βιβλιογραφία: περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Β' (1902), τχ. ΚΑ', σελ. 197, περ. *Πινακοθήκη*, ευ. Γ' (1903), τχ. Α', σελ. 117, περ. *Πινακοθήκη*, ετ. Γ' (1903), τχ. ΛΑ', σελ. 137, Καλογερόπουλος Δ., «Β. Μποκατσιάμπης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΔ', (1918), τχ. 205, σελ. 10, Γιοφύλλης Φ., 1962, τ. Α', σελ. 214-215, Σπητέρης Γ., 1979, τ. Γ', σελ. 189-190, Χρήστου Χ., 1981, σελ. 82, Μισιρλή Ν., 1993, σελ. 190, 208-209, Γρηγοράκης Ν., «Υδατογράφοι της Κέρκυρας», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23

Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Γ', σελ. 203-205 (συγγραφή λήμματος Ε. Γεωργιάδου – Κούντουρα), Μερτύρη Α., 2000, σελ. 262,269, 270, 310-312.

Τυπάλδος-Ξυδιάς Νικόλαος
(Κεφαλονιά 1828 – Αθήνα 1909)

Φοίτησε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Βενετίας με καθηγητή τον L. Lipparini και στην συνέχεια ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη Φλωρεντία και στη Ρώμη. Ταξίδεψε για ένα διάστημα στο Λονδίνο και το 1866 εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, όπου έζησε περίπου 30 χρόνια και λέγεται ότι μαθήτευσε κοντά στον C. Corot. Μετά το 1889 επέστρεψε στην Ελλάδα και έζησε απομονωμένος στην Αθήνα. Ασχολήθηκε με τα περισσότερα είδη ζωγραφικής, αλλά έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την προσωπογραφία και τις νεκρές φύσεις, ενώ μετά την εγκατάστασή του στην Ελλάδα, ασχολήθηκε και με την ηθογραφία. Θεωρείται ως ένας από τους πιο χαρισματικούς προσωπογράφους, που εμβαθύνει στον ψυχισμό του απεικονιζόμενου και είναι ο πρώτος καλλιτέχνης που αντιμετωπίζει την προσωπογραφία ως έργο τέχνης και όχι ως ιστορική μαρτυρία. Κινείται στα πλαίσια του ακαδημαϊκού ρεαλισμού συνδυάζοντας αρκετά νεωτερικά στοιχεία, πιθανόν επιρροή από την περίοδο παραμονής του στο Παρίσι. Χαρακτηριστικά παραδείγματα προσωπογραφιών του είναι η «Προσωπογραφία του Δ. Βικέλα» (ΕΠΜΑΣ), η «Αυτοπροσωπογραφία» του (Συλλογή Κουτλίδη) και η «Προσωπογραφία του Εμ. Ροΐδη» (Συλλογή Κουτλίδη). Τα ηθογραφικά του έργα επηρεάζονται από την ιταλική παράδοση, την ολλανδική σχολή του 17ου αιώνα και τον γαλλικό ρεαλισμό. Συνδυάζει τις ακαδημαϊκές με τις νεωτερικές τάσεις, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην πλαστικότητα και συχνά επιλέγει πρωτότυπα θέματα προς απεικόνιση, όπως η «Νεκρή φύση με αγκινάρες» (Συλλογή Κουτλίδη). Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στις ηθογραφικές σκηνές του, όπου αναπλάθει σκηνές από τη λαϊκή ζωή της πόλης, χωρίς διάθεση εξιδανίκευσης και εγκαινιάζει έτσι ένα νέο ενδιαφέρον των καλλιτεχνών για το φαινομενικά περιθωριακό. Τέτοιες εκφάνσεις της αστικής ζωής παρουσιάζονται σε έργα όπως «Τα Αναφιώτικα» (Συλλογή Κουτλίδη) και το «Καφενείο στην πλατεία Βάθης» (Συλλογή Κουτλίδη). Επίσης, ασχολήθηκε με την αιογραφία και τις ιστορικές σκηνές που κινούνται στα όρια της ακαδημαϊκής παράδοσης.

Βιβλιογραφία: Τσιτσέλης Η., τ. Α', 1902, σελ. 642, Γιοφύλλης Φ., τ. Α', 1962, σελ. 211,227,242, Ιωάννου, 1974, σελ. 216, 222-227, Χαραλαμπίδης Α., 1976, σελ. 50-56, Παπανικολάου, 1978, σελ. 103-110, 119, 180, Σπητέρης Γ., 1979, τ. Β', σελ. 25,26,37, τ. Γ', σελ. 204-205, Χρήστου Χ., 1981, σελ. 36-39, Κούρια Α., 1985, σελ. 61-62, 102-103, 108, 113, 130-132, Κολοκοτρώνης Γιάννης, 1992, σελ. 40, 43-45, 47, 54-57, 63-64, 74, 86, 94, 130, Μοσχονάς Ν. Γ., «Νικόλαος Ξυδιάς – Τυπάλδος», εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Γ', 1997, σελ. 327-328 (συγγραφή λήμματος Δ. Μαρκάτου), Μαρκάτου Δ., «Απόψεις της πόλης προς τα τέλη του 19ου αιώνα», *Η Αθήνα των ζωγράφων*, εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 6 Ιουν. 2004. Dora F. Markatou, "Depictions of the Athenian landscape in the last decades of the 19th century", *Μουσείο Μπενάκη* 5. 2005, Αθήνα 2006, σ. 163-173. Δώρα Φ. Μαρκάτου, «Τα «αθηναϊκά» τοπία του Νικολάου Ξυδιά», Εταιρεία Κυθηραϊκών Μελετών, *Η' Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο* (Κύθηρα, 21-25 Μαΐου 2006, Πρακτικά, τόμος ΙVΑ, *Επτανησιακός Πολιτισμός(Μέρος Α')*, Κύθηρα 2009, σ. 515-531.

Παυλίδης – Μινώτος Πέτρος

(Ιωάννινα π. 1810 – Βενετία, μετά το 1861)

Δεν έχουμε επαρκή στοιχεία για τη ζωή και το ζωγραφικό – χαρακτηριστικό του έργου. Από τη βιβλιογραφία γνωρίζουμε ότι σπούδασε ζωγραφική στην Ιταλία και επιδόθηκε στην αντιγραφή κλασικών έργων, δραστηριότητα που λειτουργούσε ως βιοποριστικό μέσο για τους καλλιτέχνες της εποχής. Φιλοτέχνησε κυρίως προσωπογραφίες, πολλές από τις οποίες λιθογράφησε ο ίδιος. Το 1845 εξέδωσε το ποίημα *Πτηνιάς* στο τυπογραφείο «Ο Φοίνιξ» της Βενετίας. Το διάστημα 1858-1863 δίδαξε ελαιογραφία στο Σχολείο των Τεχνών. Έργα του βρίσκονται στην Εθνική Πινακοθήκη.

Βιβλιογραφία: Γιοφύλλης Φ., τ. Β', 1963, σελ. 102, Ιωάννου, 1974, σελ. 160-161, Χαραλαμπίδης Α., 1978, σελ. 86,93,94,96, Χρήστου Χ., 1994, σελ. 215, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Δ', 2000, σελ. 8 (συγγραφή λήμματος Δ. Παυλόπουλος), Μερτύρη Α., 2000, σελ. 128,131,160, 184, 185,186.

Παχής Χαράλαμπος

(Κέρκυρα 1844 – Κέρκυρα 1891)

Το διάστημα 1868-1869 σπούδασε ζωγραφική στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά στην Ρώμη. Το 1870 επέστρεψε στην Κέρκυρα και δίδαξε για μικρό χρονικό διάστημα στο εκπαιδευτήριο «Καποδίστριας», ενώ στη συνέχεια ίδρυσε ιδιωτική καλλιτεχνική σχολή, στην οποία φοίτησαν, μεταξύ άλλων, οι Α. Γιαλλινάς και Γ. Σαμαρτζής.

Ασχολήθηκε με αρκετά είδη ζωγραφικής, όπως η αγιογραφία, η προσωπογραφία και η τοπιογραφία. Έδειξε ιδιαίτερη προτίμηση στις ιστορικές σκηνές που σχετίζονταν με την Ελληνική Επανάσταση, με χαρακτηριστικά έργα τις «Σουλιώτισσες» και το «Αρκάδι», που επηρεάζονται από ιταλικά και γαλλικά πρότυπα χωρίς να επιτρέπουν την ανάπτυξη ενός προσωπικού ιδιώματος. Επίσης, είναι ένας από τους πρώτους ζωγράφους που ασχολήθηκε με την ηθογραφία και με το έργο του εισάγει τις ηθογραφικές σκηνές που διαδραματίζονται στην ύπαιθρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το έργο «Πρωτομαγιά στην Κέρκυρα» που αποτελεί μαρτυρία για τη φυσιογνωμία της πόλης και τα έθιμα των Επτανήσων. Οι συνθέσεις του χαρακτηρίζονται από τη λεπτομερειακή απόδοση, με συμβατικό πολλές φορές τρόπο, και τη μη διαβάθμιση των χρωμάτων που κατά βάση είναι ψυχρά. Εξέθεσε στα *Ολύμπια* (1875, 1888) και στην *Exposition Universelle Internationale* του Παρισιού (1878) και έργα του βρίσκονται Εθνική Πινακοθήκη, στην Τράπεζα της Ελλάδας, στην Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας κ. α.

Βιβλιογραφία: Γιοφύλλης Φ., τ. Α', 1962, σελ. 212-213, Ιωάννου, 1974, σελ. 180-181, Χαραλαμπίδης Α., 1976, σελ. 180-181, του ιδίου, 1978, σελ. 89-90, Σπητέρης Γ., τ.Γ', 1979, σελ. 224, Χρήστου Χ., 1981, σελ. 72-73, Μισιρλή Ν., 1993, σελ. 40-41, 211, Μαρκάτου Δ., εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Δ', σελ. 13 (συγγραφή λήμματος Ε. Γεωργιάδου – Κούντουρα). Μαρκάτου Δώρα Φ., «Ο πίνακας του Χαράλαμπου Παχή 'Πρωτομαγιά στην Κέρκυρα'», *Λαογραφία-Εθνογραφία στα Επτάνησα. Γηγενή στοιχεία-επιρροές-Αφομοιώσεις στη σύγχρονη πραγματικότητα*, Πρακτικά Συνεδρίου Κεφαλονιά 27-29 Μαΐου 2005, Μνήμη Δημητρίου Σωτ. Λουκάτου, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, Αργοστόλι ν2008, σ. 885-898

Πιτσαμάνος Γεράσιμος (Αργοστόλι 1787 – Κέρκυρα 1825)

Σε παιδική ηλικία έλαβε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής από τον ιερέα – αγιογράφο πατέρα του, Βικέντιο Πιτσαμάνο. Το 1804 και ενώ είχε καταταχθεί σε επιτελείο Ρώσου στρατηγού στη Ζάκυνθο -κατά την περίοδο της Ρώσικης Κατοχής των Επτανήσων- μαθήτευσε κοντά στον Ν. Καντούνη. Το 1809 μετέβη στη Ρώμη με έξοδα της Ιονίου Γερουσίας για να σπουδάσει, δημοσία δαπάνη, ζωγραφική και αρχιτεκτονική στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά και το 1812 γίνεται επίτιμο μέλος της ίδιας ακαδημίας. Το 1813 παρασημοφορήθηκε από τον Ναπολέοντα και φιλοτέχνησε αρχιτεκτονικά σχέδια για τη θριαμβική αψίδα του αυτοκράτορα, που θα στήνονταν με αφορμή τους γάμους του Ναπολέοντα και των νικών του στη Γερμανία. Τον αμέσως επόμενο χρόνο πήγε στο Παρίσι για να συνεχίσει τις σπουδές του, κατά τη διάρκεια των οποίων γνωρίστηκε με τον Αδ. Κοραή.

Το 1817 επέστρεψε στην Κέρκυρα μετά από πρόσκληση του Τ. Maitland και διορίστηκε καθηγητής πολιτικής αρχιτεκτονικής το 1818 στο «Κατάστημα των Ωραίων Τεχνών», όπου δίδασκαν επίσης οι Π. Προσαλέντης και Ι. Καλοσγούρος. Στις 16 Ιουνίου 1821 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και λίγους μήνες αργότερα διορίστηκε αρχιτέκτονας του Αυτοκράτορα της Ρωσίας μετά από σύσταση του Ι. Καποδίστρια.

Ασχολούμενος στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής του με την αρχιτεκτονική, το 1820 εξέδωσε το *Saggio d' architettura civile con alcune cognizioni commune a tutte le belle arti*, στο οποίο χαρακτηρίζεται ως μηχανικός, ζωγράφος και αρχαιολόγος και αποτελεί το πρώτο θεωρητικό έργο αρχιτεκτονικής στον ελλαδικό χώρο.

Η εικαστική δημιουργία του Γ. Πιτσαμάνου αποτελείται από ένα μεγάλο σώμα υδατογραφιών που αποτυπώνουν τοπία, παραδοσιακές ενδυμασίες και μνημεία όπως η Πύλη των Λεόντων στις Μυκήνες ή η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη, που έχουν κατά κύριο λόγο τον χαρακτήρα ιστορικής μαρτυρίας και σχετίζονται με τα αρχιτεκτονικά του ενδιαφέροντα. Στο καθεαυτό ζωγραφικό του έργο επηρεάζεται αφενός από τα διδάγματα του Ν. Καντούνη, αφετέρου από τον γαλλικό ρομαντισμό, επιρροή που προφανώς οφείλεται στην παραμονή του στο Παρίσι.

Βιβλιογραφία: Μαζαράκης Α., *Βίοι των ενδόξων ανδρών της νήσου Κεφαλληνίας*, Βενετία 1843, σελ. 343-355, 657-658, Τσιτσέλης Η., *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*, τ. Α', Αθήνα 1904, σελ. 540, Μελετόπουλος Ι. Δ., *Γεράσιμος Πιτσαμάνος*, Αθήνα 1977, Χαραλαμπίδης Α., 1978, σελ. 93,94, Θεωδωρής Κουτσογιαννόπουλος, «Ο ρομαντικός κλασικιστής Γεράσιμος Πιτσαμάνος (1787-1825). Το καλλιτεχνικό και θεωρητικό έργο του», *Ο ελληνικός κόσμος ανάμεσα στην εποχή του Διαφωτισμού και τον εικοστό αιώνα*, Πρακτικά του Γ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών (ΕΕΝΣ), Βουκουρέστι 2-4 Ιουνίου 2006, Γ' (Αθήνα 2007), σ. 599-622. Παυλόπουλος Δ., εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Θησαυροί της νεοελληνικής τέχνης. Η συλλογή Γιάννη Περγίου*, κειμ. Ν. Μισιρλή – Σ. Λυδάκης, Αθήνα 1998, σελ. 50-51, Φίλιππος Ωραιόπουλος, *Ο νεοελληνικός λόγος για την αρχιτεκτονική και την πόλη. Το χωρικό μοντέλο της ελληνικής Ανατολής*, Αθήνα 1998, σ. 380-397. *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. 4, Αθήνα 2000, σελ. 43-44 (συγγραφή λήμματος Γ. Ρηγόπουλος).

Προσαλέντης Παύλος (Κέρκυρα 1784 – Κέρκυρα 1837)

Έλαβε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής από τον ξυλογλύπτη Luigi Bossi στην Κέρκυρα μαζί με τον παιδικό του φίλο Δημήτρη Τριβώλη – Πιέρη. Το 1803 συνέχισε

τις σπουδές του στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά της Ρώμης, με καθηγητή τον Antonio Canova. Το 1806 επέστρεψε στην Κέρκυρα, όπου άρχισε να δημιουργεί τα πρώτα ζωγραφικά και γλυπτικά του έργα, ενώ το διάστημα 1808-1809 συμμετείχε στην ίδρυση της Ακαδημίας Επιστημών από τους Γάλλους. Το 1811 ίδρυσε στο σπίτι του το «Διδασκαλείο των Ωραίων Τεχνών», την πρώτη καλλιτεχνική σχολή σε ελληνικό χώρο, που το 1815 μετατράπηκε σε δημόσια, με απόφαση του αρμοστή T. Maitland και μετονομάστηκε σε «Κατάστημα των Ωραίων Τεχνών». Το 1820 παρασημοφορήθηκε για τις υπηρεσίες του στην τέχνη και ονομάστηκε Ιππότης του Τάγματος των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου.

Ο Π. Προσαλέντης παρουσίασε πλούσια καλλιτεχνική δραστηριότητα και μαζί με τον Δημήτριο Τριβώλη – Πιέρη θεωρούνται οι εισηγητές του Νεοκλασικισμού στην Ελλάδα. Μεταξύ άλλων, σχεδίασε τις ενδυμασίες των καθηγητών και σπουδαστών της Ιονίου Ακαδημίας και υπήρξε διαπραγματευτής της Γερουσίας για την αγορά γλυπτών.

Τα έργα της πρώιμης περιόδου του, δηλ. έως το 1815, έγιναν σε συνεργασία με τον φίλο και συνάδελφο του Δ. Τριβώλη – Πιέρη, όμως είτε έμειναν ανολοκλήρωτα, είτε δεν γνωρίζουμε την σημερινή τους θέση. Από το 1815 έως το 1837 ο Προσαλέντης διανύει την ώριμη περιόδο του, όπου φαίνονται ευκρινώς οι καλλιτεχνικές του κατακτήσεις και καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των παραγγελιών της Κέρκυρας. Μεταξύ των έργων του θα πρέπει να αναφέρουμε την προτομή του Μιχαήλ Ζωσιμά (1808, λανθάνει), του «δαιμονίου» Πλάτωνα (1815), την οποία ο ίδιος θεωρούσε αφετηριακό έργο της νεοελληνικής γλυπτικής αν και δεν είναι το πρώτο «δείγμα» της, αλλά και την προτομή T. Maitland (1821-22) που θεωρείται η πρώτη ορειχάλκινη προτομή της νεοελληνικής τέχνης. Η υπόλοιπη γλυπτική του δημιουργία περιλαμβάνει έργα όπως είναι ο ορειχάλκινος ανδριάντας του Adam στην Κέρκυρα (1832), ο επίσης ορειχάλκινος ανδριάντας του Maitland (1821-1822) που στήθηκε στο Αργοστόλι, αφαιρέθηκε από τους Ιταλούς κατά τη διάρκεια του Β' παγκοσμίου πολέμου και χάθηκε, όταν το πλοίο που τον μετέφερε στην Ιταλία βυθίστηκε στην Αδριατική. Άλλα έργα του είναι η προτομή του F. Adam (1825), η προτομή του Βασιλιά της Αγγλίας Γεωργίου Δ' (1826) αλλά και έργα μυθολογικού χαρακτήρα όπως το Άγαλμα της Ηρούς (1836) και η Αγραία Άρτεμις (1835). Είναι ο πρώτος Έλληνας που δοκίμασε να χυτεύσει ο ίδιος τα έργα του και τελικά πέθανε από αναθυμιάσεις κατά τη χύτευση. Όλη η καλλιτεχνική του πορεία εκφράζει τεχνοτροπικές εξαρτήσεις από τη γλυπτική του A. Canova και την αρχαία ελληνική γλυπτική. Οι ιδεαλιστικές εκφράσεις των μορφών του, η επιλογή των στάσεων και η αυστηρότητα των προσώπων συνδυαστικά με την πλαστικότητα των όγκων του και τη σχεδιαστική του καθαρότητα, καθώς και τα επιτεύγματά του στο επίπεδο της χαλκοχυτικής, τον καθιστούν ηγετική φυσιογνωμία για τη νεοελληνική τέχνη και μαζί με τον Δ. Τριβώλη – Πιέρη εισηγητή του Νεοκλασικισμού στην Ελλάδα.

Βιβλιογραφία: Βροκίνης 1877, σελ. 221, 223, 227-236, Δε Βιάζης Σ., «Παύλος Προσαλέντης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΣΤ' (Ιουν. – Ιουλ. 1916), τχ. 184-185, σελ. 51-51, του ιδίου, «Παύλος Προσαλέντης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΣΤ' (Αυγ. 1916), τχ. 186, σελ. 74-75, του ιδίου, «Παύλος Προσαλέντης», περ. *Πινακοθήκη*, ετ. ΙΣΤ' (Σεπτ. 1916), τχ. 187, σελ. 90-91, Γιοφύλλης Φ., «Η γλυπτική στην Κερκυρα. Β'. Ο Παύλος Προσαλέντης και οι μαθητές του Δημήτρης Τριβώλης – Πιέρης και Ιωάννης Βαπτιστής Καλοσγούρος», εφ. *Η Φωνή της Κέρκυρας*, 9 Νοεμβ. 1960, Χρήστου Α., 1995, σελ. 28-49, Παυλόπουλος Δ., εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, Χρήστου Α., εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Δ', 2000, σελ. 74 – 77 (συγγραφή λήμματος Α. Χρήστου).

Προσαλέντης Σπυρίδων (Κέρκυρα 1830 – Αθήνα 1895)

Γιος του γλύπτη Παύλου Προσαλέντη και πατέρας του Αιμίλιου και του Παύλου Προσαλέντη του Νεότερου, που ήταν επίσης ζωγράφοι. Έλαβε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής κοντά στον πατέρα του και στη συνέχεια σπούδασε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Βενετίας. Δίδαξε στο Σχολείο των Τεχνών της Αθήνας για τις περιόδους 1865-66 και 1876-95. Το ζωγραφικό του έργο αποτελείται κυρίως από προσωπογραφίες και λίγα ηθογραφικά θέματα.

Με εντολή του Γεωργίου Α΄ ζωγράφησε το παρεκκλήσι των Παλαιών Ανακτόρων το 1870 και έλαβε παραγγελίες για τη φιλοτέχνηση των προσωπογραφιών καθηγητών του Πανεπιστημίου Αθηνών και για τις προσωπογραφίες των Αγωνιστών, που δεν είχε προλάβει να ολοκληρώσει ο Δ. Τσόκος. Το 1870 στην έκθεση των *Ολυμπίων* έλαβε Χρυσό Μετάλλιο Β΄ τάξεως.

Οι προσωπογραφίες του κινούνται στα πλαίσια του ακαδημαϊκού ρεαλισμού με τάση εξιδανίκευσης των μορφών του και επιμονή στα διακοσμητικά, παραπληρωματικά στοιχεία. Χρησιμοποιεί σκοτεινά και ζεστά χρώματα στα έργα του και παραμένει σε έναν συμβατικό τρόπο απόδοσης των μορφών με εμφανή την αδυναμία ψυχογράφησής τους.

Βιβλιογραφία: Γιοφύλλης Φ., 1962, σελ. 101-102, Ιωάννου, 1974, σελ. 176-179, Χαραλαμπίδης Α., 1976, σελ. 63-68, Σπητέρης Τ., τ. Γ΄, σελ. 245, Χρήστου Χ., 1992, σελ. 192, 212, Μαρκάτου Δ., εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Θησαυροί της νεοελληνικής τέχνης. Η συλλογή Γιάννη Περγίου*, κειμ. Ν. Μισιρλή – Σ. Λυδάκης, Αθήνα 1998, σελ. 78-81, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ.Δ΄, 2000, σελ. 77 (συγγραφή λήμματος Θ. Χρήστου). Δώρα Φ. Μαρκάτου, «Εικαστικά έργα για τον Ανδρέα Λασκαράτο», *Ανδρέας Λασκαράτος 100 χρόνια από τον θάνατό του (1901-2001)*, στα Πρακτικά-επιστημονικές ανακοινώσεις του Διεθνούς Συνεδρίου και άλλες εκδηλώσεις Αργοστόλι-Ληξούρι, 28-31 Οκτωβρίου 2001, Αργοστόλι 2004, σ.239-249.

Τριβώλης – Πιέρης Δημήτριος (Κέρκυρα 1785 – Βενετία 1809)

Κατά την παραμονή του στην Κέρκυρα παρακολούθησε μαθήματα ζωγραφικής και γλυπτικής κοντά στον Luigi. Bossi μαζί με τον Π. Προσαλέντη. Το 1803 μετέβη στη Ρώμη για να συνεχίσει τις σπουδές του στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά κοντά στον Antonio Canova, με τον οποίο συνδέθηκε στενά. Το 1806 επέστρεψε στην Κέρκυρα, όπου παρέμεινε για μικρό χρονικό διάστημα εξαιτίας της ασθένειάς του (φυματίωση), που τον ανάγκασε να ξαναπάει στην Ιταλία.

Παρότι πέθανε σε νεαρή ηλικία, φαίνεται ότι τα ενδιαφέροντά του εκτείνονταν σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Το 1806 ασχολήθηκε με τη συλλογή κερκυραϊκών δακτυλιολίων με σκοπό να εκδώσει εικονογραφικό λεύκωμα με τον τίτλο “Dactylitheca Corcirensis”, αντέγραφε πίνακες ώστε να εκδώσει μια ελληνική Ιστορία της Τέχνης, σχεδίαζε νομίσματα για να χρησιμοποιηθούν στα σχολεία του Κράτους και κατέγραφε τα ενδύματα των αρχαίων Ελλήνων για να τα εκδώσει υπό τον τίτλο “Descrizione dei costume antichi”.

Σώζονται λίγα γλυπτικά του έργα, τα οποία έγιναν σε συνεργασία με τον φίλο του Π. Προσαλέντη. Πρόκειται για ένα γύψινο πρόπλασμα για το *Μνημείο του Ευγένιου Βουλγάρεως* (1806), το οποίο όμως είναι κατεστραμμένο, ένα ανάγλυφο που

τιτλοφορείται *Έρωσ και Ψυχή παίζοντες αστραγάλους* (1808), την προτομή του *Μιχαήλ Ζωσιμά* (1808, λανθάνει), ένα ανάγλυφο του πατέρα και των αδελφών του (1808) και την προτομή του *Αγαμέμνονα*, την οποία ολοκλήρωσε ο Π. Προσαλέντης. Αν και η παραγωγή του είναι πολύ μικρή, θεωρείται ως μία από τις σημαντικότερες μορφές της νεοελληνικής γλυπτικής, επηρεασμένος από το ύφος του Α. Canova και τις κλασικιστικές καταβολές του και μαζί με τον Π. Προσαλέντη αποτελούν τους εισηγητές του Νεοκλασικισμού στην Ελλάδα.

Βιβλιογραφία: Βροκίνης, 1877, σελ. 220, 226, 410-411, Γιοφύλλης Φ., «Η γλυπτική στην Κέρκυρα. Β'. Ο Παύλος Προσαλέντης και οι μαθητές του Δημήτρης Τριβώλης – Πιέρρης και Ιωάννης Βαπτιστής Καλοσγούρος», εφ. *Η Φωνή της Κέρκυρας*, 9 Νοεμβ. 1960, του ιδίου, τ. Α', 1962, σελ. 53,55-57, 137, 138, 140-141, Σπητέρης Φ., τ. Α', 1979, σελ. 111-113, 119, Χρήστου – Αναστασιάδη, 1982, σελ. 16, 25-26, 191, 192-193, Χρήστου Α., 1995, σελ. 49-51, του ιδίου, εφ. *Η Καθημερινή (Επτά Ημέρες)*, 23 Φεβρ. 1997, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Δ', 2000, σελ. 315 (συγγραφή λήμματος Α. Χρήστου).

Τσόκος Διονύσιος

(Ζάκυνθος 1820 – Αθήνα 1862)

Κατά την παραμονή του στη Ζάκυνθο, σε νεαρή ηλικία, αναφέρεται ότι έλαβε μαθήματα ζωγραφικής από τον Ν. Καντούνη, ενώ το 1844 βρίσκεται γραμμένος στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Βενετίας με καθηγητή τον L. Lipparini. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του στην Ιταλία παίρνει μέρος στην Δημόσια Έκθεση της Βενετίας (1845) με μια προσωπογραφία και στην Έκθεση της Βενετίας (1846) με το έργο «Ο Μάρκος Μπότσαρης αποχαιρετά την οικογένειά του», θέμα που είχε επεξεργαστεί ο Lipparini στο παρελθόν και δείχνει την επίδραση που άσκησε επάνω στον Τσόκο.

Το 1847 επιστρέφει στην Ελλάδα και εγκατεστημένος στην Αθήνα διορίζεται καθηγητής σχεδίου και ζωγραφικής στο Αρσάκειο (1856-1862). Ασχολείται κατ'εξοχήν με τις προσωπογραφίες και τις ιστορικές σκηνές, ενώ μέρος της εικαστικής του δημιουργίας καταλαμβάνουν και οι ηθογραφίες πατριωτικού χαρακτήρα. Καθιερώθηκε ως ένας από τους επίσημους προσωπογράφους της αθηναϊκής κοινωνίας και απεικόνισε επιφανείς προσωπικότητες και καθηγητές του Πανεπιστημίου της Αθήνας. Μετά από παραγγελία της κυβέρνησης, ανέλαβε τη φιλοτέχνηση προσωπογραφιών των ηρώων της Ελληνικής Επανάστασης και παρότι δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει την παραγγελία εξαιτίας του θανάτου του, θεωρείται ως ένας από τους πιο παραγωγικούς ζωγράφους του 19ου αιώνα.

Οι προσωπογραφίες του συνδυάζουν στοιχεία της επανησιακής σχολής και των διδασμάτων του Ν. Καντούνη, κυρίως στην έμφαση στην επεξεργασία των λεπτομερειών και των ματιών των μορφών του, και της ιταλικής τέχνης με τα θερμά χρώματα του βενετσιάνικου εργαστηρίου και τον συνδυασμό κλασικιστικών και ρομαντικών στοιχείων. Οι προσωπογραφούμενοι των έργων του διατηρούν γενικευτικά χαρακτηριστικά και τυπικές στάσεις στην σύνθεση, ενώ οι προσωπογραφίες των Αγωνιστών διαφοροποιούνται μερικώς βάσει της ιδεαλιστικής διάθεσης που θέλει να αποδώσει ο ζωγράφος.

Μεγάλο άξονα στην καλλιτεχνική του δημιουργία καταλαμβάνουν και οι ιστορικές συνθέσεις, που σχετίζονται είτε με γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης είτε με τα Επτάνησα και τη Φιλική Εταιρεία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της ζωγραφικής είναι «Ο Όρκος των Φιλικών» (1849) και η «Δολοφονία του

Καποδίστρια» (1847- 1850, σε δύο παραλλαγές) που φανερώνουν τις επιρροές του Lipparini για την ιστορική σύνθεση και την ακαδημαϊκή διάθεση του ζωγράφου για την απόδοση τέτοιων θεμάτων σε συνδυασμό με λαϊκότερα στοιχεία.

Βιβλιογραφία: Γιοφύλλης Φ., τ. Α', 1962, σελ. 100-101, Χαραλαμπίδης Α., 1976, σελ. 19, 91, 96, Σπετσιέρη – Beschi K., «Η Δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια και ο ζωγράφος Διονύσιος Τσόκος», περ. Ζυγός, τχ. 22-23 (1976), σελ. 109-126, Σπητέρης Τ., 1979, τ. Α', σελ. 90, 275, 279, 314, τ. Γ', σελ. 287-288, Κούρια Α., 1985, σελ. 26,27,30, Χρήστου Χ., 1981, σελ. 27-28, Μισιρλή Ν., 1993, σελ. 34-37, 215, *Θησαυροί της νεοελληνικής τέχνης. Η συλλογή Γιάννη Περδίου*, κειμ. Ν. Μισιρλή – Σ. Λυδάκης, Αθήνα 1998, σελ. 54-59, *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών*, τ. Δ', Αθήνα 2000, σελ. 346-347 (συγγραφή λήμματος Ε. Γεωργιάδου – Κούντουρα).

Ένας από τους βασικούς στόχους του Κέντρου Καλλιτεχνικής Δημιουργίας και Εκπαίδευσης *Κωνσταντίνος Παρθένης* είναι η συγκρότηση Αρχείου Συγχρόνων Επτανησίων Καλλιτεχνών (Α.Σ.Ε.Κ.), προκειμένου να συσπειρώσει γύρω του τους δρώντες επτανήσιους εικαστικούς καλλιτέχνες και να δημιουργηθεί εικαστική κίνηση στην περιοχή.

Στο Αρχείο περιλαμβάνονται ζωγράφοι, γλύπτες, χαράκτες, διακοσμητές, κεραμιστές, αγιογράφοι, εικαστικοί καλλιτέχνες γενικά, οι οποίοι κατάγονται από τα νησιά στα οποία εδρεύουν τμήματα του Τεχνολογικού Ιδρύματος Ιονίων Νήσων: Κεφαλονιά, Ζάκυνθο, Λευκάδα. Περιλαμβάνονται επίσης όσοι μη Επτανήσιοι ζουν και εργάζονται στα νησιά ή έχουν συγγενικούς ή άλλους δεσμούς και νιώθουν ότι ανήκουν στην κοινότητα των επτανησίων καλλιτεχνών .

Βασικό κριτήριο για να περιληφθεί κάποιος στο Αρχείο Συγχρόνων Επτανησίων Καλλιτεχνών αποτελεί η ιδιότητα του μέλους του Εικαστικού Επιμελητηρίου Ελλάδος ή η κατοχή, αποδεδειγμένα, τίτλων από Σχολές Καλών Τεχνών από την Ελλάδα ή από το εξωτερικό.

Στην παρούσα φάση έχουν καταγραφεί οι καλλιτέχνες τους οποίους μπορούσαμε να εντοπίσουμε και οι οποίοι ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας. Όποιος άλλος πληροί τις προϋποθέσεις και θελήσει να γίνει μέλος του ΑΣΕΚ θα βρει [εδώ](#) το σχετικό δελτίο καταγραφής, το οποίο μπορεί να συμπληρώσει και να μας το αποστείλει.

ΟΟΟ

set

Links

- [ΤΕΙ Ιονίων Νήσων](#)
- [Ε.Π.Μ.Α.Σ.](#)
- [Α.Σ.Κ.Τ.](#)
- [Κοργιαλένιο Μουσείο](#)

- [Δημοτική Πινακοθήκη Κέρκυρας](#)
- [Ε.Ε.Τ.Ε](#)

© Copyright 2012. All rights reserved.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

